Ff 5047

MARX KÁROLY
KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM
Központi Könyvtára
Telefon: 176–827 Telex: 224186 mkke h
1828 Budapest 5. Pf.: 489

Foi/L 1

Emlékezzünk! 1849. október 6.: Batthyány Lajos – Budapest: Aulich Lajos, Damjanich János, Dessewffy Arisztid, Kiss Ernő, Knézich Károly, Lázár Vilmos, Láhner György, Leiningen-Westerburg Károly, Nagy-Sándor József, Pöltenberg Ernő, Schweidel József, Török Ignác, Vécsey Károly

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XXXI. ÉVFOLYAM, 15. SZÁM — ÁRA: 4 FORINT — 1988. OKTÓBER 6.

A tanácsadó a lelkiismeretének felelős

Oktatóink Bős—Nagymarosról

A nyár végén a kormány felkérte az Akadémiát, hogy vizsgálja meg a bős-nagymarosi vízlépcső nagymarosi szakasza építésének leállítása esetén fellépő energetikai, gazdasági, jogi következményeket. Az Akadémia létrehozott egy ad-hoc bizottságot, melynek mandátuma nem terjedt ki döntési javaslattételre. A bizottságnak közgazdász, jogász, energetikus, építész, talajtannal és hajózással foglalkozó szakemberek — jórészt akadémikusok — voltak a tagjai. Egyetemünk rektorát is felkérték a munkában való részvételre. Csáki Csaba elmondta, hogy ő az egyetem szellemi bázisára is kívánt támaszkodni, ezért felkérte Kindler Józsefet és Kerekes Sándort, hogy mint szakértők vegyenek részt a bizottság munkájában. Erre a segítségre annál is inkább szükség volt, mert az ítéletalkotásra rendelkezésre álló idő rövidsége — kb. 10 nap — szinte lehetetlenné tette a dokumentumok, adatok, információk áttanulmányozását és értékelését. Kindler tanár úr hasonló indokból bevonta a Rajk László Szakkolégiumot is a munkába. Felkérésére a kollégisták gazdasági számításokat és szövegtömörítést, lényegkiemelést végeztek.

A bizottság a rendelkezésre álló információk alapján elemzést végzett és eljutott bizonyos konklúziókhoz. Munkája során a bizottság feltárta az ellentmondásokat, amelyek megtalálhatóak a hivatalos — és tegyük hozzá nemhivatalos — adatokban és fehéren-feketén kimutatta a döntés — a nagymarosi építkezés leállításának — előnyeit és hátrányait is.

— *Kinek van joga dönteni ön szerint? — kérdeztem Csáki Csabát.*

— Majdhogynem kész helyzet előtt állunk, a bébi a nyolcadik hónapban van. Ebben a helyzetben annak a szervezetnek kell a végső döntést meghozni, mely az eredetit hozta. Az én megítélésem szerint ez a kormány. Természetesen más lenne a helyzet, ha egy most induló beruházásról lenne szó. Véleményem szerint ez esetben az országgyűlés lenne az illetékes.

— *Mik az érzései a bizottság munkájával kapcsolatban?*

— Nem voltam a bizottság tagja, mint „bedolgozó" vettünk részt a munkájában — kezdte válaszát Kindler József —. Bizonyos mértékig kötöttséget jelentett ez az állapot, hiszen a személyes véleményem mellett jelentős tényező volt a helyzetemből eredő lojalitási „kötelezettség". Nekem, mivel meglehetősen régen ismerem ezt a projectet, régóta kialakult a véleményem, hogy egy korábbi rossz döntésről van szó, és ma már csak az a kérdés, hogy a már megtörtént beruházások, illetve elkötelezettségek miatt tovább kell-e folytatni, vagy reális alternatíva a leállítás, vagy a felfüggesztés. A bizottság munkája során érdekességet jelentettek a külső forrásokból rendelkezésre álló információk, melyeket eljuttattak a különböző hivatalos és nemhivatalos szervezetek a tagokhoz. Ezeket a rendkívül rövid idő ellenére is igyekeztünk feldolgozni.

— *Mi a véleményük a döntés lefutottságáról?*

Kindler József: magánvéleményem szerint a dolog lefutott, a képviselőház a kormány beszámolóját el fogja fogadni. Azért remélem, hogy nem egy csendes bólogatásról lesz szó, nyilván lesznek markáns hozzászólások és némi vita is. Az is vélhető, hogy mivel az említett nagymarosi szakasz a tájékoztató szerint csak tízszázalékos készültségű, egy beszámoló elfogadása nem fogja jelenteni az ügy lezárását.

— A tanácsadó a lelkiismeretének felelős elsősorban, hiszen a döntésért nem ő viseli a felelősséget — mondta Kerekes Sándor —. Én talán egy kicsit kedvezőbbnek látom a helyzetet, mint Kindler professzor. Lehet, hogy ez alapvetően optimista természetemből fakad, de én azt gondolom, hogy ennek az akadémiai bizottságnak lehet hatása a dolgok menetére, és én ettől a reménytől vezérelve próbáltam megtenni, amit a rendelkezésre álló rövid idő engedett.

Kutassy Jenő

A bizottság természetesen levonta elemzéseiből a következtetést, s eldöntötte, szerinte NEM vagy igen. E szavazat beleolvad az Akadémia közös állásfoglalásába, ezért egyelőre nem hozhatjuk nyilvánosságra. Hogy az olvasónak mégis fogalma legyen a konklúzióról, annyit mondhatunk, ugyanúgy foglaltak állást, mint a Magyar Tudományos Akadémia 1983. december 20-i határozata. Amiről Szentágothai János ezt közölte: „Az MTA elnöksége minden tekintetben tévesnek ítélte a koncepciót, és azt javasolta a kormánynak, hogy a tervtől álljon el, vagy legalábbis hosszú időre vegye le a napirendről." (Idézi a HVG 88. október 1. száma, 5. oldal).

A szerk.

Újabb tiltakozó akció a vízlépcső ellen

Hallgatásbeszüntetés a Dunáért

Hívhatnánk diák- és tanársztrájknak is, de a jogász, a bölcsész és közgázos FIDESZ-csoport ezzel a kétértelmű szóval jelölte szeptember 29-i akcióját. Mintegy háromezer egyetemi hallgató és oktató jött el a Petőfi-szoborhoz, ennyien szüneteltették tehát rendes munkájukat, a tanóra adás-vevést. (Annak ellenére, hogy például a közgázon rektorhelyettesi körlevél utasította az oktatókat óráik megtartására.) De szünetelt a hallgatás abban az értelemben is, hogy a jelenlévők kifejezték tiltakozásukat a bős—nagymarosi vízlépcső ellen.

Deutsch Tamás beszélt először: üdvözlő szavai nyomán üdvrivalgás és nagy taps adott hangot a szegedi egyetemi sztrájk iránti szolidaritásnak.

Lányi András következett, akinek mondatait jegyzetek alapján szöveghűen igyekszünk közölni: Elismerem, hogy tévedtünk, amikor azt hittük, hogy a soha nem látott mértékű tiltakozás eltántorítja a kormányt, hogy észérvekkel célt érhetünk a gigantomán terv ellen, amikor azt hittük, elég bebizonyítani, hogy az erőmű gazdaságtalan, korszerűtlen és veszélyes. Tévedtünk, mert kiderült, hogy a politikusok jobban féltik tekintélyüket, mint az ország természeti kincseit, s nincs bátorságuk megváltoztatni a téves döntést. Makacsságuk nem az erő, hanem a gyengeség diadala, még ha ők látszatra nem is tévedtek abban, hogy rendelkeznek folyóinkkal, völgyeinkkel. Napról napra annak elhitetése a cél, hogy most már késő, bele kell törődnünk a megváltoztathatatlanba, s ehhez sietnek kész helyzetet teremteni. Ezt hihetőbbnek tartják itt nálunk, ahol a rossz be szokott következni és mi bele szoktunk nyugodni. A visegrádi gát azonban a politikai kibontakozás útját is elrekeszti majd, s az osztrák gépek egy pogány temetési szertartást celebrálnak a Dunakanyarban. Hatékony demokráciáról, társadalmi ellenőrzésről, százmilliárd forint ésszerű beruházásáról szóló reményeink kerülnek itt víz alá, mint egykor Attila koporsója. A tiszta víz, a felső Duna-kanyari táj, a parti erdők, Esztergom — mi vagyunk az utolsók, akiknek erről még emlékük lehet. Egy pofon ez az egész, s ezt mi kapjuk, mindannyian — így idézhetők föl Lányi András szavai.

Itt hirdették ki az újabb akciót, az október 3-i Élőlánc a Dunáért címűt is, amelynek során a természetvédők körülállták az Erzsébet híd — Duna-korzó — Lánchíd — Budai rakpart területet.

A tüntető hallgatásbeszüntetés rendben lezajlott. A környezetvédők és a rendőrök együttes erővel taposták le a környék zsenge füvét, majd levonultak a rakpartra, ahol együtt elvezték a fülsiketítő zajban és fojtó benzingőzben a Budáról a Dunába beömlő kloáka illatát, s a parkoló hajók farától távozó szemetet. A szerencsések még tán dinnyehéjat is láttak elúszni...

Molnár Gabriella

Egyetemi sztrájk Szegeden

Miért sztrájkol Szeged? — ez állt nagy betűkkel egy plakáton és alatta a nagy semmi. Azaz a szegediek dokumentumait ellopta valaki. Ceruzával írt kommentár a hűlt helyén: „Úgy látszik, nálunk is van még tennivaló a demokrácia terén..." Alatta tollal: „Aki elvitte, azt mondta, hogy a rektor úr akarja átolvasni." A tény ezzel szemben az, hogy a dokumentumot a rendészek távolították el, pontosabban felvitték az egyetemi pártbizottságra. Értesüléseink szerint a pártbizottságon közölték a rendészekkel, hogy ilyen többé ne forduljon elő. A dokumentum fénymásolata azóta újra olvasható volt.

Szegeden szeptember 26-án a *JATE bölcsészkari gyűlés a felsőoktatás helyzetét és állapotát, az egyetemi autonómiát és a tanszabadságot tárgyalta* egy fogalmi emlékeztető és egy állásfoglalás-tervezet alapján. Az egyetemi oktatás reformálhatatlansága miatt tabula rasat követeltek a felsőoktatásban. Kifejezték az előkészítő anyagokban, hogy az egyetem nem általános, de még csak nem is középiskola. Igen határozottan szögezték le azt is, hogy *az egyetem és a pártiskola között is disztingválni kell:* „Világnézeti nevelés nincs, nem létezik. A világnézeti nevelés a legkisebb társadalmi egység, a család, a szülők feladata. *Az értelmiségi feladata, egyben világnézete az írástudás a tudás őrzése, gyarapítása és továbbadása.* Minden más jellegű világnézeti nevelést az erőszak eszközének tekintünk. Ennek értelmében *száműzni kívánjuk a felsőoktatásból az összes ideológiai tárgyat,* lévén ezek feleslegesek és károsak. *Helyüket átfogó és általános társadalomismeret vegye át.*" A követelt *hallgatói státusról* is igen világosan fogalmaztak, követelve, hogy *ismertessék el az egyetemi hallgatók felnőttsége.* Álláspontjuk az, hogy a hallgató az egyetemre való beiratkozással *hitet tett a tudás megszerzése mellett,* ennek értelmében pedig *a változtatás egyre fokozódó követelésében a jobbítás szándéka vezeti, nem egyéb érdek.* Minden más vélekedést bizalmatlanságnak és a kommunikációs szabályok felrúgásának tekintenek. Leszögezték, hogy *a hallgató nem kivetettje nem eltartottja, nem élősdije a társadalomnak,* ezért

munkájáért fizetést

kell kapnia, amelynek az inflációs ráta mellett tekintettel kell lennie a lakásviszonyokra, a tanügyi költségekre, és az utazási költségekre. Az oktatókkal kapcsolatos megállapításaik, követeléseik: az egyetemi oktatót maximálisan képzett *oktató és nevelő szakembernek tartják,* s ennek megfelelően *munkájáért az oktatott szakterület legmagasabb fizetését kell kapnia.* Fizetésének és pusztán annak — kielégítő munkavégzés esetén — elegendőnek kell lennie méltó lakásviszonyok, életszínvonal, könyvellátás és utazási költségek fennakadás nélküli biztosítására. *Adottnak tekintik az egyetemi oktató kikezdhetetlen életformáját és magatartásmódját,* valamint azt, hogy minden vitában a jobbítás szándéka vezeti. Az ettől eltérő vélekedést gyanakvásnak és a kommunikációs szabályok felrúgásának tekintik. Hozzátesszik, hogy *a feladatára bármiféle szempontból nem méltó tanár méltatlanságának bebizonyosodása után a hivatalos állásfoglalástól függetlenül nem polgára többé az egyetemnek.* A hallgatóság vele szemben ennek megfelelően viselkedik. Hangsúlyozzák, hogy az egyetemre való bekerülés, az ott *elfoglalandó állás egyetlen kritériumaként a konkrét szakterületen bizonyított tudást fogadják el.* Leszögezik, hogy *sem az állásleépítések, sem a párt, sem az államhatalom semmiféle hatással nem lehet a státuszok betöltésének módjára.* Az egyetemen csakis kizárólag aktívan dolgozó, jól képzett, kommunikációképes és önálló véleménnyel rendelkező oktatónak van helye, minden egyéb személynek távoznia kell. Kitértek arra is, hogy az oktatott tantárgyakat ne a tanszék személyi állománya szabja meg, majd részletesen kifejtették álláspontjukat az államvizsgával, a szigorlattal és a számonkérés egyéb formáival kapcsolatban.

A bölcsészkari gyűlés három és fél oldalas állásfoglalástervezetet hagyott jóvá. Az állásfoglalás szövege gyakorlatilag az előbbieket foglalja össze, a felsőoktatási intézmények oktatási és tartalmi kérdésekbeli teljes autonómiája és

a tanszabadság érdekében

követeli az új jogi szabályozást, *akár új oktatási törvény kidolgozását, a tantervutasítás megszüntetését, az óralátogatás kötelező jellegének eltörlését, a valóban ötéves egyetemi képzést.* Külön követelés *a felsőoktatás anyagi feltételeinek felülvizsgálata,* az oktatás (valamint a kultúra, a szociális és az egészségügy) *nagyobb költségvetési támogatása,* a katonai kiadások, valamint a párt- és tömegszervezeteknek adott juttatások terhére. Megfogalmazza továbbá a dokumentum, hogy *a pedagógusok nem lehetnek tovább a nemzet napszámosai.* Végül hangsúlyozza az állásfoglalás, hogy a hallgatóknak érdekeik védelmében és érvényesítésére *joguk van szervezetek alapítására, együttes fellépésre az alkotmány tiszteletben tartásával.*

Értesüléseink szerint a sztrájk rendben lezajlott. A közgáz diáksága táviratban üdvözölte a szegedi sztrájkolókat, de szolidaritási akciót nem vállalt az eseménnyel.

M. G.

Mikor fizetnek?

A IX.—X.—XI. havi szociális támogatást és tanulmányi ösztöndíjat; valamint az október havi jövedelemkiegészítést október 25-27-én, a XII. havi szociális támogatást és tanulmányi ösztöndíjat, valamint a november havi jövedelemkiegészítést november 23-25-én, a januári havi szociális támogatást és tanulmányi ösztöndíjat, valamint decemberi jövedelemkiegészítést december 14—16-án fizetik.

EDJB

Halló, Szeged!

Két nappal a szegedi sztrájk után felhívtuk telefonon az egyik szervezőt, *Pikó Andrást* és a részletekről érdeklődtünk.

— *Hogyan merült fel a sztrájk gondolata?*

— 1988 februárban a bölcsészkari diákparlament a JATE egyetemi tanácsának bölcsész szak hallgatói mellé spontán módon és alulról létrehozott egy „operatív bizottság" nevezetű munkacsoportot. Amikor idén ősszel bejelentették az egyetemen az V. éves hallgatókat érintő adminisztratív korlátozó intézkedéseket, az operatív bizottság tagjai számára nyilvánvalóvá vált, hogy itt az egyetem vezetése sem tehet semmit a felülről jövő utasításokkal szemben. Az ob. és segítői ezután három hét alatt készítették elő a sztrájkot.

— *Nem lett volna más, kevésbé „kemény" jelzési lehetőség?*

— Úgy gondoltuk, ez a mostani szigorítás csak egy példája a gyökeres változtatásra érett oktatási, művelődési, és értelmiségpolitika hibáinak. Úgy éreztük nincs más választásunk. A hétfői kari gyűlés öt-hatszáz tagja megszavazta a sztrájkot. A JATE történész pártalapszervezete is támogatásáról biztosított.

— *Csatlakozott a JATE többi kara, s a szegedi főiskolák is?*

— Nem adtunk ki csatlakozási felhívást, s olyan váratlanul érte őket a hír, hogy nem volt idő, hogy döntsenek a csatlakozásról. Nem is akartunk egész Szegedre, vagy más városokra kiterjedő sztrájkot: csak figyelmeztetni akartuk az illetékeseket, hogy az eddigi gyakorlaton sürgősen változtatni kell. Egyfajta „aktív" sztrájkot szerveztünk: színvonalas előadások, viták voltak arról, hogyan kellene egy egyetemnek „kinézni, működnie". Ezzel is jelezni akartuk, hogy nem a puszta lógás a „jó buli" kedvéért szerveztük a sztrájkot: éreztük döntésünk felelősségét. Szerdán oktatók és hallgatók egymásra találtak. Nagyon jó volt a hangulat. Szövényi Zsolttól, a Művelődési Minisztérium képviselőjétől azt az ígéretet kaptuk, hogy a sztrájkolók által elfogadott dokumentumra, harminc napon belül érdemi választ kapunk. Ha megérkezik a minisztérium válasza, rendkívüli kari gyűlést tartunk, amely dönt: elfogadja-e a választ. Addig is megküldtük a dokumentumokat a kormányzatnak, a képviselőháznak, a társadalmi szervezeteknek, és az összes felsőoktatási intézmény vezetőjének, valamint a sajtónak. A szakemberek és főleg a többi egyetem hallgatóinak állásfoglalását, véleményét is várjuk. A szerdai sztrájk óta várakozás, reménykedő elégedettség jellemzi a hangulatot.

nándorfi

Visszaéltem a hatalommal, avagy a magyar peresztrojka keservei, avagy cseppben a tenger

Sietek mindenkit megnyugtatni, ezúttal nem a képzéskorszerűsítésről van szó! Annál sokkal komolyabb dologról, amely 1984 őszén kezdődött és most 1988 őszén büszkén jelenthetem: sikerült! Sikerült elérni, hogy ne legyen fordítva bekötve a ló, akarom mondani, a pénztárgép a Kinizsi utcai menzán.

1984 őszén hazatérve, több napig furcsán éreztem magam az említett étteremben, ahol először evőeszközt, majd üdítőt és savanyúságot, azután édességet és kenyeret, majd második fogást, s végül főzeléket vagy levest választhat az ember a pult egyes részein. Egy pár nap eltellett, míg tudatosult bennem a dolog, s rájöttem, hogy itt egy nagyon is racionálisan megtervezett kiadópultrendszerről van szó. csakhogy a szervező a pénztárgépet pont a sor ellenkező oldalára álmodta meg, mint ahová végül is a kivitelezők tették.

Nehezen tűröm az értelmetlenségeket, azért szóvá is tettem ott melegében a pénztárosnőnek, hogy nem gondolja-e, hogy át kellene tetetni a gépét a sor másik végére. Ő teljesen egyetértve tárta szét karjait, mondván, sajnos ez a gondnokság hatáskörébe tartozik, ők nem tehetnek semmit. Nem voltam rest kideríteni, ki a Kinizsi utcai épület műszaki felelőse. R. A. barátom kicsit mosolyogva, de megértően fogadta kérésem, s mondta, majd utánanéz. Pár nap múlva kérdésemre kissé restelkedve válaszolta, hogy sajnos műszaki okok miatt a pénztárgépet nem lehet áthelyezni.

Makacs embernek születtem, nem adtam fel a dolgot. Pár hét múlva az egyetem főmérnökével B. L. barátommal hozott össze a szerencsém. A szerencsés körülmény külön történet tárgyát képezhetné. Ez pedig a minden tanszékvezetőtől központilag szigorúan megkövetelt munkavédelmi vizsga volt. A vizsgára szóló otromba hangú behívó, a 200 oldalas „tananyag" enyhén szólva felháborított. De miután általam tisztelt idősebb kollégáim már mind, zokszó nélkül megjelentek a vizsgán, úgy éreztem, nem tehetem meg, hogy egyedül távolmaradjak. Elmentem hát és kértem, írják be az elégtelent, mert nem készültem. B. L. barátom azonban, a vizsgabizottság tagjaként közbenjárt érdekemben, s segítségével átcsúsztam a vizsgán. Szóval, ha már így összejöttünk, őt is megkértem, ugyan járna közben önként felvállalt ügyem érdekében.

Nem részletezem: sem őt, sem a gazdasági igazgatóság akkori vezetőjét, sem rektorunkat nem tudtam magam mellé állítani, s így a sor továbbra is visszafelé haladt. Mindenki rég megszokta már, sőt egyesek talán meg is szerették, de bennem ott maradt valami szomorúság dolgaink ezen állapota miatt, hogy ostoba, átgondolatlan döntéseket nem lehet megváltoztatni, még akkor sem, ha annak látszólag semmi elvi akadálya sincs. Csak és punktum! Mi közöm hozzá! Csak nem fogom egy ilyen piszlicsáré dolog miatt exponálni magamat!

1988 tavaszán, rektorhelyettesi megbízatásom átvétele után, valamikor újra belefutottam R. A. barátomba, s kérdeztem, emlékszik-e még közös fiaskónkra, s teljes támogatásomról biztosítottam, ha netán egy újabb akcióba kezdve, erre szüksége lenne. Ő lelkesen bólintott, s biztosított, számíthatok rá. Újra kezdtük az akciót. Közel fél év eltelt, de nem tudta leküzdeni az ügyben érintettek (?) ellenállását. S itt jött el az a pillanat, amikor rektorhelyettesi pozíciómmal visszaélve, teljesen illetéktelenül utasításba adtam: nem érdekel ki mit mond, vállalom a felelősséget, puccsszerűen tetesse át a pénztárgépet eredendően tervezett helyére.

Tudom, hogy ezen lépésem nehezen védhető, sőt biztos vagyok benne, hogy lesznek olyanok is, akiknek egyenesen nem tetszik az új elrendezés, de vállalom, sőt büszke vagyok rá: ha csak egy szerény lépéssel is, de talán mégis sikerült előbbre vinnem a magyar peresztrojka ügyét. Kérem bíráimat, hogy enyhítő körülményként vegyék ezt figyelembe, tettem megítélése során. Bízom megértő könyörületességükben.

Zalai Ernő

Baloldali fórum

A Ráday kollégiumban alakult meg az elmúlt héten a Baloldali Alternatíva Egyesülés. Mint megtudtuk, ez nem jelenti azt, hogy egyetemünknek vagy valamely csoportjának kitüntetett szerepe lenne a fórum létrejöttében. Az első találkozó eltérő indíttatású felek eszmecseréjét hozta, vitakérdések sorát vetette fel az egyesülés céljait illetően. „Marx bibliaolvasó kör" vagy széles értelmiségi fórum, bezárkózó vagy a nagy nyilvánosság előtt, gyakorlati tevékenységet folytató legyen ez a kezdeményezés — merült fel többek között.

Az új csoport ifjúsági és antisztálinista jelleggel szellemi gyülekezési terepet, módszertani, elméleti megalapozást kíván nyújtani társadalmi kérdések mélyebb megértéséhez.

Az első ülésén nyitva maradt kérdések tisztázására, a következő összejövetelek előkészítésére főleg történészekből, tud. szocosokból, filozófusokból, az ELTE, a Párttörténeti Intézet és más szervezetek képviselőiből előkészítőbizottság alakult. Ennek tagjai: *Bíró Zoltán, Drucker György, Feitl István, Z. Karvalits László, Krausz Tamás, Lenkei Gábor, Márkus Péter, Nagy Mihály, Tütő László, Vajda László.* A szervezők szándékai szerint a következő vitaesten sor kerülne a felvetődött problémák további vizsgálatára, valamint minden ma ismeretes politikai program elemzésére.

Veszélyben a KEN?

„Hagyományt szeretnénk teremteni" írta 1974-ben a Közgazdász és azóta immár 13 alkalommal rendezték meg a Közgazdasági Egyetemi Napokat. Az utóbbi években azonban, mintha megkopott volna a lelkesedés legrégebbi diákhagyományunk körül. Megújításra, új ötletekre vár a KEN, ezt állapította meg a Közművelődési Bizottság szeptember 29-i ülésén, és felkértek engem (mint HT-képviselőt, és mint az 1986-os KEN főszervezőjét), koordináljak egy olyan munkát, amely választ talál arra a kérdésre, hogy hogyan újítható meg ez a rendezvénysorozat. A morbid viccekről, az oktatás zavarosán keresztül a KEN gazdasági hátteréig sok mindent meg szeretnénk beszélni. Ezért kérek minden érdeklődőt, segíteni szándékozót, hogy október 13-án csütörtökön 14 órakor jöjjön a HT-irodába (I. emelet 156) a KEN jövőjével kapcsolatos megbeszélésre.

Lenger Csaba

A titkár lemondott és újraválasztották

Újjáalakul a régi szakszervezet

Jelenlegi tagságára támaszkodva Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezete néven kíván újjáalakulni az eddigi pedagógus-szakszervezet felsőoktatásban dolgozó tagsága. A mintegy 30 ezer oktatót és dolgozót tömörítő szakszervezeti csoport ezzel kezdeményezi a pedagógus-szakszervezet szakszervezeti szövetséggé való átalakulását, ami a közoktatási dolgozók önálló szakszervezetének létrejöttével valósulna meg.

Az egyetemi bizalmitestületi-ülés a kb. 1000 tagot számláló helyi szervezet nevében az *FDSZ programtervezete és szervezeti szabályzattervezete elfogadásával állt a kezdeményezés mellé.* Az új szakszervezet *intézményenként* jogilag és gazdaságilag *önálló alapszervezetekbe tömörülne.* Ezek *a tagdíjak 65 százalékával rendelkeznének* a jelenlegi 50 százalék helyett. A tervezet szerint a tagság közvetlen delegálás útján *felsőoktatási tanácsot választ.* E választottak bármikor visszahívhatók, beszámolási kötelezettség terheli őket. *A tanács* koordinatív testület, *nem utasíthatja az alapszervezeteket.* Az FDSZ-nek a szerény adminisztratív dolgozói létszámon túl *egy függetlenített titkára* és *két-három apparátusi alkalmazottja lenne.* Tárgyalási jogosultsága kiterjedne minden a tagságot érintő ügyre és minden a tagsággal kapcsolatba kerülő szervezetre.

A többszörös tagsággal kapcsolatban az alakuló FDSZ jelenlegi álláspontja elutasító. Ennek konkrét oka, hogy a több tagsággal bíró egyetemi dolgozó több jogcímen *többszörösen részesedhetne az olyan szakszervezeti juttatásokból, amelyek nem a tagdíj alapján illetik meg a tagokat.* Így például — ha egy ilyen szabályozás születik, akkor — az egyetemi részesedési alapnak az FDSZ és a TDDSZ helyi szervezetét megillető részéhez külön-külön hozzáférve, a kettős tag több részhez juthatna ebből a mindenkit azonos egyetemi polgári jogán egyszeresen megillető juttatásformából. Az FDSZ szervezeti szabályzatának tervezete ugyanakkor *ismeri a társult tag jogkörét,* amely alapvetően *érdekvédelmi jogosultságot jelent.*

A 44 jelenlévő, 42 érvényes szavazattal az FDSZ október 7-ére tervezett *alakuló küldöttközgyűlésére öt küldöttet,* a megalakuló *felsőoktatási tanácsba pedig egy delegáltat választott.* A küldöttek: *Nováky Erzsébet* (NTI, 42 szavazat), *Majevszky Ernőné* (gazdasági igazgatóság, 39), *Boér Andrásné* (nyugdíjas, 35), *Alföldiné Dán Gabriella* (könyvtár, 31) és *Szép Jenő* (MSZI, 29). Tanácstag: *Alföldiné Dán Gabriella* 24 szavazattal. Hogy az egyetemi küldöttek száma ne csökkenjen (mivel a küldöttnek megválasztott Alföldiné Dán Gabriella tanácstagként is küldötti jogosítványt élvez), a testület jóváhagyta, hogy az eredeti jelölőlistán a küldöttek között 28 szavazatot kapott *Sándor Imre* (áruforgalom tanszék) *is küldött legyen az alakuló közgyűlésen. A bizalmitestület elfogadta Szigeti Endre lemondását az szb-titkári tisztéről, majd* (42 szavazattal) *újjáválasztotta őt* e funkció ellátására és egyben delegálta a megalakítandó felsőoktatási tanácsba. *E bizalmi szavazást a titkár kérte, hogy* a bizalmiak az eredeti egyszeres (titkári) feladat ellátása helyett a *dupla (titkári és képviselő) funkcióra adhassanak megbízást* a régi titkárnak vagy egy új jelöltnek. Az ülésen a titkár személyére nem merült fel új javaslat.

K. S.

A kétarcú menedzser

Kiből lesz jó vezető

AZ *EGYETEMKÖZI MENEDZSMENT ISKOLA Balatonvilágoson* a szeptemberi tanévkezdést megelőző hétvégén tartotta meg nyitótáborát. *Huszonegyen vettünk részt* ezen három egyetemről: *mérnökök, közgazdászok, jogászok.*

De miről is van szó tulajdonképpen?

Vállalatoknál gyakran tapasztalható, hogy a sokszor ellentétes szemléletet és érdekeket képviselő mérnökök, jogászok, közgazdászok *nehezen vagy egyáltalán nem értik meg egymást. Mindenki ismeri a saját szakterületét, azonban a többi szakma művelőinek gondolkodásmódja távol esik tőle.* Hiányzik a közös nyelv, amely szabadabb átjárást eredményezne a szakmák jelenleg merev határain, s megkönnyítené egy-egy döntés előkészítését, meghozatalát. Bár sok év közös munkája során gondolkodásmódjuk közeledhet egymáshoz, de ez oktatási háttér nélkül alapvetően személyfüggő.

Lényeges lehet ez az *interdiszciplinaritás* azért is, mert a jövőben várhatóan egyre inkább *előtérbe kerül az állandó szakmai megújulás igénye, a szakterületek közötti váltás szükségessége.* Másrészt várakozásaink szerint olyan szakemberekre is egyre nagyobb szükség lesz, *akik egy-egy problémát több oldalról is meg tudnak közelíteni.*

Az utóbbi néhány év változásai azt is mutatják, hogy *a gazdaság kezd lassan gazdaságként megszerveződni,* s egyre jobban előtérbe kerülnek a vezetési-szervezési ismeretek, *a menedzser típusú vezetők iránti igény növekszik.*

A jelenlegi képzésnek alig van köze a gyakorlathoz. A tárgyak tanulása (vagy nem tanulása) során *nem mindig látjuk világosan, mit is kezdhetünk a „megszerzett" ismeretekkel.* Az igaz, hogy az egyetemről kikerülve, az első időkben tapasztalatokat, gyakorlatot, rutint kell szereznünk, ezt nem lehet átugrani. De az nem mindegy, hogy sejtjük-e legalább, mivel találhatjuk magunkat szemben, ha közgazdászként elhelyezkedünk.

Az Egyetemközi Menedzsment *Iskola abban a reményben jött létre, hogy a közeljövő magyar gazdasága igényt tart majd vállalkozó szellemű, piaci szemléletű gazdasági vezetőkre.*

A BEINDÍTÁS KÖLTSÉGEIT *a Soros-alapítvány vállalta magára.* Ez természetesen *csak ideiglenes megoldás lehet,* a távlati cél *a vállalatok támogatására alapozott önfenntartás.* Arról, hogy érdemes az iskolának pénzt adni, az itt végzett hallgatók tudása remélhetőleg meggyőzi majd a lehetséges szponzorokat. Az iskola *szakmai felügyeletét* gazdasági vezetőkből, valamint a résztvevő egyetemek professzoraiból álló *szakmai tanácsadó testület látja* el.

A most már véglegesnek tekinthető koncepció szerint *a kurzus résztvevői összesen nyolc tárgyat hallgatnak majd négy féléven keresztül* (félévenként kettőt). Az oktatás *szakítani akar* a hagyományos *ismeretközlő módszerrel, illetve előadásszemínárium-kerettel.* A tananyag feldolgozása nagyrészt *esettanulmányokon, szerepjátékokon,* illetve életszagú *szituációk elemzésén keresztül történik majd.* Ezzel a módszerrel egyszerre több célt is el lehet érni. Egyrészt fejlődik a hallgatók problémafeltáró és problémamegoldó képessége, másrészt pedig *megvalósul az úgynevezett „résztvevő oktatás",* amelynek hatékonysága beláthatóan nagyobb, mint a hagyományos módszeré. A problémaorientált oktatás előnyei közé kell sorolnunk azt is, hogy ezáltal kihasználhatók az iskolára jellemző interdiszciplinaritásból adódó lehetőségek is (többoldalú problémamegközelítés). *Nem utolsósorban pedig ily módon egycsapásra megoldható a folyamatos számonkérés.* A hallgatókkal szemben támasztott *követelmények szigorúak.* Ha valaki a kurzus folyamán *két tárgyból nem felel meg, automatikusan kizáródik* a résztvevők közül.

A kurzus tematikájában szerepel még az első, illetve a második év végén *egy-egy szakmai kirándulás,* amelynek célja egy szocialista, illetve egy tőkés vállalat tevékenységének megismerése. Ezenkívül pedig *néhány* olyan *ismerkedésre, közösségteremtésre,* illetve nem utolsósorban *koncentrált munkára lehetőséget adó tábor,* mint amilyen ez a mostani is volt Balatonvilágoson.

A táborról írva, a friss tapasztalatok és a három nap keltett érzések juthatnak eszünkbe. Huszonegyen érkeztünk a Balaton partra, az MTA üdülőjébe, ezen a reggelen, kicsit talán tartva és várakozva az elkövetkező szokatlanul aktív napokra.

ÉS A KÍSÉRLET ELKEZDŐDÖTT; a tábor első napja, a személyes és szakmai ismerkedésé. *„Add el magad!"* — mondta a játék vezetője. Valahogy így kezdődjön: *„két perc áll rendelkezésedre — ő hallgat téged, aztán szerepcsere".* A kommunikációs készségfejlesztést is szolgáló gyakorlatok vezetői *Almási István* és *Gyulai Tibor* már gyakorolták magukat ilyen és ehhez hasonló csoportos módszerekben, ők a *Management Szakkollégium* (BME) vezetői. Ezután új játék következett... *a másik lélegzetére kellett ráhangolódni,* vagy éppen arról kellett beszélni: *„hogyan látnak engem az emberek?",* legvégül pedig (talán) *„Írj használati utasítást magadhoz!".* S hogy ezeket a csoportos ismerkedési gyakorlatokat a *legvegyesebb fogadtatás kísérte — és talán a legkisebb tetszési index* — ez magyarázatra szorulhat. Ismeretlen emberek beszélgettek itt — először — egymással önmagukról és milyen nehéz (is) ez... Az első nap aztán már *igazi szakmai próbát is hozott:* vállalati esettanulmány feldolgozásán keresztül. Egy *vegyipari gyár profilváltási lehetőségének vizsgálatában* már a három szakma képviselői gondolkodtak együtt *Könczöl Erzsébet* (MKKE vállalatgazdaságtan tanszék) vezetésével a megoldási, kifutási lehetőségekről. Ez az együttműködési forma már *egy konkrét vállalati döntési helyzet utánzatának tekinthető.* A közös munka ugyanakkor a három látásmód- és problémakezelés különbözőségeit is elevenné tette, ami a szakmák közti toleranciaszintet és vitakultúrát is rendkívüli módon megmérte.

A következő nap talán a megközelítési különbségek felmérését, végiggondolását és összeegyeztethetőségét célozta. Mire figyel egy közgazdász, jogász vagy mérnök egy rendszer leírásakor, melyek a fontossági sorrendek, a kiemelések, az erősebb szemléleti különbségek. (A foglalkozások vezetői *Balaton Károly* és *Dobák Miklós,* az MKKE vezetési és szervezési tanszék munkatársai voltak.) *Brain-storming módszerrel próbáltuk a menedzser szemléletű magatartás kedvező és hátrányos környezeti* (gazdasági, társadalmi, politikai) *feltételeit, és ebből fakadóan a jövő menedzserének tulajdonságait összegyűjteni.* Ez a feldolgozási mód mind a háromféle szemlélet leírására, mind pedig összevetésére alkalmat teremthetett. A megközelítést tekintve talán különbözőképp, de szinte egyértelmű eredménnyel: a kétarcú menedzser — fogalmazta meg valaki. A mai magyar gazdasági, politikai környezetben ugyanis nem elég egy piaci szemléletű, nyereségre, eredményre reagáló és aszerint cselekvő magatartás. *A magyar menedzser magatartása nagyon is „politikafüggő".* A mai, sajátosan magyar informális, illetve kiskapus „gazdasági" magatartásformákat egymás mellett kell használnia, tudva azt a megfelelő helyzetben működtetni, és maga mellé állítani.

Részben összecsengett a délelőtti vita konklúziójával az esti előadás tartalma. *Palatitz András* (HUNGEXPO) egy magyar menedzser napi élményeiről beszélt — a kétarcúság a gyakorlatban. A nyugati menedzserszemlélet szerint egy üzletembert sokkal inkább a konzervatív, kevésbé politikus magatartás jellemzi, mintsem a társadalmi, politikai progresszió értelmiségi csoportjába tartozás harcos eszmeisége. *Nálunk, az egyetemi ifjúság körében ezek az értékek nem válnak el élesen egymástól.* A demokratikus alapjogok, a jogállamiság, illetve a vállalkozói szabadság és a piacelvű gazdálkodás egymást feltételezik. A mai magyar társadalomban mindkettő hiányzik.

Az utolsó nap, vasárnap délelőtt — mintegy csemegeként — *Markóczy Lívia* (MKKE vállalatgazdaságtan tanszék) mesélt tapasztalatairól, élményeiről, amelyeket az amerikai *Stanford Egyetem* business school-jában eltöltött egy év alatt szerzett.

S az első tanítási héten a foglalkozások el is kezdődtek.

Mitró Katalin—
Matos Zoltán—
Szajkó Lóránt

Meghosszabbította mandátumát az egyetemi tanács

Idényeleji hangulatban zajlott az egyetemi tanács ez évi nyitóülése szeptember 22-én. A rektori megnyitó után és az idei munkaprogram elfogadása után a tanácstagok tájékoztatókat hallgattak meg, melyek közül a következő témák váltottak ki viszonylagos élénkséget a teremben.

— A felvételi keretszámok tervezett bővítésével kapcsolatban hallgatói részről megjegyzés hangzott el, miszerint ezt csak a kollégiumi férőhelyek számának növelésével és a menza kapacitásának bővítésével együtt tartják lehetségesnek. Ennek folyamányaként szó esett a Kinizsi utcai kollégium bővítéséről (a pénzt a tervek szerint a Skála és az Express dobja össze) és az áldatlan menzai helyzetről (melynek javításáról — a rektor szavai szerint — már intézkedtek).

— A HT felvetette az estisek ügyének komplex kezelését és javasolta ezt egy későbbi egyetemi tanács napirendjére. Ennek kapcsán megtudtuk, hogy a távlati elképzelésekben az esti oktatás fokozatos leépítése és helyébe a nappali képzés bővítése szerepel.

— Kérdés hangzott el arról, hogy mi az oka az elsősök pol. gazd. iránti rajongásának, ami elsősorban az emelt szintű pg-re jelentkezők nagy számában nyilvánult meg. A válaszokból kiderült, hogy szó sincs kényszerről, valószínűleg a pg-tanszék átlagon felüli marketingmunkája és a diákok ilyen irányú érdeklődése a kiváltó ok.

Végezetül fontos információ, hogy a megjelent képviselők, akiknek ritkás soraiban először foglalt helyet a TDDSZ küldötte is, egyetértettek azzal a javaslattal, hogy — a kari átszervezésekkel egyidőben —, csak jövőre válasszunk új egyetemi tanácsot.

B. G.

Késő bánat?

Tanulságos, ám egyáltalán nem ritka eset nyomába eredt e sorok írója. A bonyodalmak akkor kezdődtek, amikor R., nyáron levelet kapott az egyetemről, melyben felhívták a a figyelmét arra, hogy tanulmányi eredménye alapján pályázhat a Skála díjra, ezért adatlapot is küldtek neki, amivel pályázhatott. A baj csak az volt, hogy ugyanebben a levélben küldték el M. számára is a hasonló tartalmú felhívást is. R. természetesen azonnal visszaküldte az egyetemre a jelentkezését és a nem neki szóló felhívást is azzal, hogy jogos tulajdonosához juttassák el. Aztán elkezdődött a tanév, s R. azonnal megkereste M-et, érdeklődve, hogy *megkapta-e a Skála díjat?* A kérdésre persze *M-ben megállt az ütő* is, hisz ő az egészből semmit sem értett.

— Mikor megtudtam, hogy *lett volna esélyem a Skála díjra* — meséli M. — majdnem elájultam a meglepetéstől. Ugyanis én nagyon hamar letettem a vizsgáimat és mikor leadtam az indexemet még nyomtatvány sem volt a dékániban. *Átlagom 4,87* volt és ennél korábban sem volt rosszabb. Ezek után hazamentem, aztán szeptemberben, mikor R. elmondta, hogy mi történt vele a nyáron, alaposan meglepődtem. Persze *rögtön bementem a dékániba,* ahol azonban egyszerűen elintézték annyival, hogy *most már semmit sem tehetnek.* Tudom, lehet, hogy nem kaptam volna semmilyen helyezést, de azért mégis úgy érzi az ember, hogy veszteség érte.

Vajon ki követett el hibát? Erről kérdeztem az ipari kar dékánját, Kerékgyártó Györgynét aki rendkívül készséges és megértő volt.

— Talán egy kicsit korábbról indulnék. A Skála-díj három éve kerül kiosztásra egyetemünkön. A második évtől kezdve a karok is besegítenek a pályázathoz szükséges nyomtatványok hallgatókhoz való eljuttatásában. *Februárban minden hallgató kézhez kapott egy tájékoztatót.* Ebben a Skála pályázatra is felhívtuk a figyelmet és közöltük, hogy a pontos tudnivalókat a dékániban tudhatják meg a hallgatók. A pályázathoz szükséges nyomtatványok a dékániban voltak. Sajnos *nagyon kevesen éltek ezzel a lehetőséggel.* Egyrészt azért, *mert nincs is olyan túl sok kiváló eredményű hallgató,* másrészt pedig azért mert sajnos igen sokan maguk döntenek úgy, hogy nem esélyesek, ezért nem is pályáznak. Az idén nagyon kevés pályázat érkezett be, ezért *Kollarik Amália* tanárnővel úgy döntöttünk, hogy *külön is felhívjuk a hallgatók figyelmét e lehetőségre.* Tehát ez már nem tájékoztatás kívánt lenni. Hisz a hallgatók részére ezen kívül is elég tájékozódási forrás állt rendelkezésre. *A Közgazdászban is megjelent* ezt megelőzően áprilisban egy cikk, mely szintén a Skála-díjjal kapcsolatos tudnivalókat közölte. Ezt az utólagos felhívást *a levelek kiküldését mi csupán pluszként szorgalmaztuk, ezért nem tartom adminisztrációs hibának, ami történt.* Én komolyan nagyon sajnálom mindazokat, akik azért maradnak le egy pályázatról, mert nem rendelkeztek kellő információval. De ismét hangsúlyoznom kell a hallgató utánjárását, elvégre ő maga kell, hogy kezdeményezzen.

— *És mit tegyen a hallgató ha semmitmondó válaszokkal találja szembe magát?*

— Kiemelném — kezdi a dékánnő —, hogy talán kevesen tudják, hogy a tanulmányi előadók, a *dékáni hivatalok rendkívül nehéz feltételekkel dolgoznak.* Munkájukban munkacsúcsok vannak, amikor a *nyolc órán túlmenően dolgoznak.* Nehezíti a dolgukat az is, hogy a hallgatók egy része késve adja le a dékáni hivatal által kért okmányokat. Ilyen körülmények között *óhatatlanul előfordulhat, hogy pontatlanok.* Ha a hallgató számára valamilyen dologban nem megnyugtató az ügyintézés, akkor több helyre fordulhat. Van dékáni fogadóóra is, de van minden csoportnak patronáló tanára, aki *szintén segíthet.* Az biztos, hogy most még elég nehézkes a működés, az adminisztráció és a tanulmányi átlagok nyilvántartásának stb. *gépesítése egyre inkább elkerülhetetlen.* Az egyetemen folyó reformnak erre is ki kell terjednie. *De azt mondhatom, hogy a jelenlegi körülmények között is ellátja a dékáni hivatal a feladatát.*

— *Akkor végül is mondhatjuk, hogy késő bánat?*

— Tanulságok mindig vannak. Bármennyire sajnálom, hogy mindazok nem pályáznak, akik megtehetnék, mégis *ismét hangsúlyoznom kell az egyéni kezdeményezést.* Sajnos csak azt tudom mondani, hogy jobban utána kell járni a dolgoknak. Tanulság az is, hogy *szükséges, hogy az oktatók is bátorítsák a hallgatókat.*

egy másik M.

Kellenek-e az MSZMP-nek párttagok

Az egyetemi párt-végrehajtóbizottság összehívta a hallgató párttagokat annak megbeszélésére, akarnak-e külön alapszervezetet alakítani. A 94 érintett diákból 32-en jelentek meg a vitán, ahol három álláspont fogalmazódott meg.

Az egyiket *Kerekes Sándor,* a technológia tanszék vezetője képviselte a leghatározottabban. Nem értett egyet a külön hallgatói alapszervezet létesítésével, mert ez tovább gyengítené az oktatók és diákok között amúgy is egyre gyengülő kapcsolatokat. Az oktatóknak éppúgy szükségük van a diákok fiatalosabb gondolkodásmódjára, melynek kritikája semmivel sem hasonlítható tükröt tart nézeteik elé; mint ahogy a hallgatóknak oktatóikra, mivel e találkozási pont lehetőséget teremt számukra a kiforrott tanári politikai álláspontok közti választásra. Ezzel az érveléssel az alapszervezet-alakítás mellett voksolók azt állították szembe, hogy ez a kapcsolat a gyakorlatban nem működött, az oktatói tekintély uralta e viszonyt, a hallgatók nem nagyon mertek beleszólni az alapszervezetek vitáiba, már amennyiben egyáltalán voltak ilyen viták. Létre kell hozni egy önálló szervezetet, amely újabb teret nyit a hallgatók közti politikai csatározások lefolytatására — ezt a megközelítést vallotta a 30 jelenlévő diák többsége. Ugyanakkor hárman közülük ez ellen foglaltak állást. *Lenger Csaba* (V. évfolyam tervgazd.) fogalmazta meg kifogásaikat legpontosabban: a szervezet kérdése másodlagos azzal a tartalmi problémával szemben, miszerint szüksége van-e a magyar politikai rendszernek, az MSZMP-nek párttagokra. A pártértekezlet idején úgy tűnt igen, ez azonban most egyáltalán nem érezhető, most megint csak hivatkoznak a párttagságra. Másrészt a diákok közéletileg aktív magja eddig is hallathatta hangját az egyetem politikai porondján, az új szervezet is csak az ő újabb fórumuk lenne. Ez kitűnt abból is, hogy ehhez a vitához is a máshonnan már ismert kevesek szóltak hozzá.

Végül is 17 hallgató párttag, valamint *Horváth Gyula* KISZ-titkár írta alá a hallgatói alapszervezet alakítását kezdeményező dokumentumot. A HPCS-bizalmikból és hallgató pb-tagokból csoport alakult, hogy programtervezetet készítsen, amit október 6-án vitatnak meg. E társaság munkáját segíti Horváth Gyula. Az ügy slusszpoénja Kerekes Sándor kijelentése, aki opponáló álláspontja fenntartása mellett úgy foglalt állást, hogy amennyiben megalakul az új szervezet, akkor mostani munkájának lezárása után (a tanszékvezető jelenleg az ipar kari pártalapszervezet titkára) kérni fogja átvételét a hallgatók közé!

K. S.

Hosszúak a sorok a menzán

Ez a tény késztette arra az egyetemi vezetői értekezletet, hogy október 3-án foglalkozzon ezzel a témával. Egy előkészítő bizottság (menzabizottság, a gazdasági igazgatóság és a menza vezetőjének részvételével) alternatívákat dolgozott ki a helyzet megoldására. Az étkezési sorok hosszúsága abból adódik, hogy naponta kb. 500-zal többen esznek a menzán, mint eddig. Ennek okai a következők: bezárt egy ELTE-menza, több elsős került egyetemünkre, illetve a négyes előadó átadásával a közgázosoknak nem kell ingázniuk más egyetemekre. A menzabizottság kérte a menzát, hogy csúcsidőben a kiszolgálóba több embert állítson be. Dobrovits Iván rektorhelyettes tájékoztatta a vezetői értkezletet, hogy megvizsgálják a menza átépítésének, bővítésének a lehetőségét. Erről döntés januárban várható. Elhangzott az is, hogy meg kell vizsgálni annak a lehetőségét is az órarend összeállításánál, hogy a jövő félévtől ne egyszerre legyen mindenkinek az ebédszünet.

A nagyobb vitát a jegyelosztás rendszere váltotta ki. Gyorsítására több lehetőség adódik.

I. Az eddigi egy fő helyett négyen osszák a jegyeket (lenne is rá vállalkozó hallgató és célprémium is, de komoly pénzkezelési ismereteket és technikai felszereléseket igényelne ez a megoldás).

II. A jelenlegi karonkénti listát a dékáni hivatalok gépeljék le szaki bontásban és így a jegyváltás valamivel rövidebb időbe telne.

III. Vezessék be egyetemünkön is a többi egyetemen már alkalmazott rendszert, mely szerint a hallgató évenként a dékáni hivataltól kap egy jogosultságát igazoló bont, melylyel havonta válthatja ki étkezési jegyét... Így a váltásnál teljesen eltűnik a hosszú időt igénylő keresgélés, sőt egy ember több társa étkezési jegyét is fölveheti.

Ezen utóbbi két megoldás azonnali bevezetése a dékáni hivatalok véleménye szerint sok pluszmunkát róna rájuk, így azt ők nem tudják vállalni.

A döntés értelmében a III. alternatíva kerül bevezetésre, de csak a második félévtől.

Hogy már ebben a félévben tudunk-e gyorsítani a jegyelosztáson, az nem valószínű, de van rá remény. Fölkérte az egyetemvezetés a gazdasági igazgatóságot és a menzabizottságot, hogy tárgyaljon a dékáni hivatalokkal, esetleges célprémium reményében vállalnák-e októberben azt a többletmunkát, ami a harmadik alternatíva azonnali (novemberi) bevezetésével járna.

A vezetői értkezlet után a tudósítónak az a véleménye, hogy a hallgatóknak sajnos hosszabb távon kell berendezkedni a sorbanállásokra a menzán.

Lenger Csaba

Parabolaantenna a Makarenkóban

Azt mondom: Makarenkó utca, ezt mondod: Nyelvi Intézet — hiszen közgázos vagy, heti négy, hat, nyolc óra kellemes és kellemetlen élmények fűznek az épülethez. Megszoktad, hogy odajársz, megszoktad az odavezető utat, a szűk, autókkal telezsúfolt utcákat, egyszerűen elfogadod, hogy van. De vajon hogy volt, és hogy lesz? Erről beszélgettem *Bakonyi Istvánnal,* a Nyelvi Intézet megbízott igazgatójával. Tulajdonképpen a Makarenkó utcai épületben nemrég felszerelt parabolaantenna kapcsán indult a beszélgetés, így terelődött a szó a múltra is, mert Bakonyi tanár úr szerint: a volt nélkül nem teljes a lesz.

— Nyelvi labor először Magyarországon a mi egyetemünkön volt — mondja Bakonyi István — egy kis szoba a mai Dimitrov téri épületben. Jelenleg 120 fős tanári gárdával négy tanszéken folyik az oktatás, tankönyvek, oktatófilmek és hanganyagok segítségével, és most itt a parabolaantenna, ami új lehetőségeket ad, segítségével teljesebbé tehető a nyelvek, az adott ország kultúrájának megismerése.

Itt a Super, a Sky

Ekkor, mintegy bizonyítandó lebotorkáltunk a nyelvi labor földszinti részébe, ahol a tucatnyi műszer, zsinór között — *Darvas László* műszerész segít az eligazodásban — megnézhetem a videoberendezést, s megtudhatom, hogy az antenna segítségével a Super, a Sky és a hozzájuk kapcsolódó televízió vételére nyílik lehetőség. Az antennát — mondja Darvas László — augusztus végétől 2-3 hét alatt szerelték fel, egyébként 2,2 méter átmérőjű, „plexiszerű anyag", teszi hozzá a laikusnak szánt elnéző mosollyal. Itt található még a stúdió, ahol nemcsak a hangmagnók karbantartása, hanem hangfelvételek készítése is folyik. Elhagyván a termet, azt kérdem Bakonyi Istvántól: hogy született meg végül is a parabolaantenna gondolata, hogy került a Makarenkó utcai intézet tetejére?

— Az igény már régen megjelent, de mint megtudom — *Kun László,* a nyelvi labor vezetője is segít a nyomozásban — Vizy István tanár úré volt az ötlet: volt egyszer egy BNV, ahol néhány vállalat megjelent új technikai eszközökkel, és ez akkor nagy feltűnést keltett. Támogatók is kellettek ahhoz, hogy az 1937 őszén megfogalmazódott gondolat hét-nyolcszázezer forintot érő tárgyi megjelenése a Makarenkó utcai épület tetejére kerüljön.

— Hogy mi lesz a jelentősége a parabolaantennának? — kérdezi helyettem is Bakonyi István, majd így folytatja: közismert, hogy az utóbbi években a tankönyvorientáltság háttérbe szorult. A nyolcvanas évek elejére, majd minden nyelvből számtalan tankönyv jelent meg és az 1964 óta működő nyelvi labornak is rengeteg hang- és pergőfilmanyaga van. Egyre több videokazettás műsorral rendelkezünk. Ahogy megjelent a képmagnó és elterjedt, egyre inkább rájöttek a tanárok, hogy tanszalagok, kazetták mellett célszerű az autentikus,

eredeti műsorokat

is nézni. Nem feltétlenül csak tankönyvből lehet tanítani.

Magyarországon a század eleje óta léteznek országismereti filmek, Pedagógiai Filmgyár is létrejött, így tehát a nemcsak tankönyvből tanításnak jelentős múltja van. Csak a filmek oktatási szempontból nagyon jó tévéfilmsorozatok, érvényüket nem vesztik el.

De a későbbiekben, amikor az ország irodalmával, művészetével, nemzetiségi politikájával akarjuk a hallgatókat megismertetni, sokkal célszerűbb és életszerűbb dokumentumfilmeket bemutatni, amelyek kimondottan oktatási célra készültek. Ezek 15 éve minden nyelvben megvannak, és tömörítve adják azt, amit országismeretnek nevezünk. Vannak közöttük, amelyek sokáig bemutathatók, de ahhoz, hogy ez friss, aktuális élményekkel egészüljön ki, nagyon jó a parabolaantenna. Persze a világért sem úgy, hogy a hallgatók óra helyett idejüket videozással töltsék. Ez semmiképp sem a jövő útja. A jövő útja az, hogy a már kész anyagokat használjuk órán, a teljes óraszám (pl. heti négy óra) 20-25 százalékában (ez a nemzetközileg elfogadott norma) és ehhez járul még a nyomtatott tananyag is. Ha ezt egészítjük ki az aktuális anyaggal, akkor sokkal életszerűbb, meggyőzőbb lesz, sokkal közelebb hozza a kultúrát. A harmadik lépcső pedig a szaknyelvi anyag. A parabolaantenna segítségével ehhez is közelebb kerülnek a hallgatók, aktuális gazdaságpolitikai fórumok, kerekasztal-beszélgetések révén.

A feladatunk az, hogy a műsort áttanulmányozzuk, lehetőség szerint minél többet kazettára rögzítsünk, és szelektáljunk.

1988-ban többségében egyegy csoport nézi a videót, dolgozik, minden nehézség és főleg a technikus segítsége nélkül. Nem jelent problémát a film megállítása, visszapörgetése, állandó lehet az élő kapcsolat a hallgató, a tanár, és a film között. Nemsokára lehetővé válik az is, hogy a 25 video mindegyikét közvetlenül lehessen nézni a termekben.

Ha a parabolaantenna és a képmagnó adta lehetőségek úgy beépülnek a nyelvoktatásba, ahogy az oktatófilmek is a nyelvórák szerves részévé váltak 10-15 éve, és az órán, de főleg az órán kívül kötelező laboranyagként, videoanyagként, esetleg videoklip keretében az egész oktatás sokkal életszerűbb lesz, én bízom abban — fejezi be Bakonyi István —, hogy véghez tudjuk vinni ezt úgy, ahogy mindenki szeretné, ahogy jó és kívánatos ma 1988-ban, a 80-as évek végén.

Silló Tünde

A Nyilvánosság Klub alakuló közgyűlése

Kedves leendő klubtársunk!

Hosszú várakozás után végre bejelenthetjük: 1988. október 29-én, 10 órakor a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem (IX., Dimitrov tér 8.) IV. előadójában megtartjuk a Nyilvánosság Klub alakuló közgyűlését.

Bizonyára sokak számára ismeretes: az egyesület létrehozásáról szóló felhívás 1988. január 14-én, a MUOSZ Egyetemi Lapok szakosztálya rendezvényén hangzott el. Az egyesület hivatalos megalakulását mindeddig a bürokratikus huzavona akadályozta meg (ennek története nagyrészt a Mozgó Világ 1988/7. számában olvasható). A közelmúltban az alapítás szervezői és *Marosán György,* a kormány szóvívője között történt „szóváltás" eredményeként levelet kaptunk *Vass Lászlótól, Pozsgay Imre* államminiszter titkárától, amelyben közli, hogy az egyesület megalapítását elkezdhetjük, az alapszabályt dolgozzuk ki. Ennek értelmében tűztük ki most október 29-re a Nyilvánosság Klub alakuló közgyűlését, amelyre meghívjuk mindazokat, akik már kifejezték csatlakozási szándékukat, és azokat is, akik ezt még nem tették meg, de készek együttműködni a legszélesebb értelemben vett nyilvánosság és sajtószabadság megteremtésében.

A közgyűlés napirendje: 1. Az alapszabály vitája és elfogadása. 2. A Nyilvánosság Klub vezető és képviselő testületének megválasztása. 3. A Javaslat a sajtónyilvánosság reformjára című tanulmány megvitatása (Megjelenik a Kritika 1988 októberi számában). Jelezzük, hogy a Nyilvánosság Klub működésének kezdeti finanszírozására fejenként 100 forint hozzájárulásra lesz szükség (tagsági igazolványokra, sokszorosítási költségekre stb.)

A Nyilvánosság Klub szervezői: Babus Endre, Bálint B. András, Gálik Mihály, Halmai Gábor, Hirschler Richárd, Kocsis Györgyi, Lázár Guy, Mézes Flórián, Molnár Gabriella.

Közlemény

Az Egyetem Szakszervezeti Bizottságának Társadalombiztosítási Tanácsa közli, hogy azok a főállású szakszervezeti tag dolgozók, akiknek 18 év alatti iskoláskorú gyermekük, illetve gyermekeik vannak, külön kérvény nélkül beiskolázási segélyt (gyerekenként 600 forintot) kapnak, melyet október 13—31-ig vehetnek fel a pénztárban. Ez alól a tartós külföldi kiküldetésben lévők jelentenek kivételt.

Társadalombiztosítási Tanács

Reflektorfényben

„Estisek árnyékban" címmel a KÖZGAZDÁSZ szeptember 8-i számában glossza jelent meg, amelyben *Fáy Árpád* esti hallgató az esti-levelező tagozaton folyó képzéssel összefüggő problémákról ír.

A cikk szerzője értő szemmel olyan valós kérdéseket vet fel, amelyek joggal kaptak nyilvánosságot az egyetem lapjában.

A munka melletti képzés problémái régi keletűek, valójában a tagozat jellegéből adódnak. Mindazok a próbálkozások, amelyekkel az elmúlt években a nappali tagozattal való egyenértékűséget kívántuk elérni, javítottak ugyan a helyzeten, de megoldást nem hoztak. A fejlesztés érdekében tett eddigi lépések nem tudták áthidalni azt az ellentmondást, amely a tartalmában egyenértékű oktatás és egyenértékű diploma elérése, illetve a hallgatók munkahelyi és családi terhelése, valamint a tanulmányi kötelezettségek megfelelő szintű teljesítése között jelentkezik. Ennek negatív hatásai hosszan sorolhatók.

Rendkívül nagymértékű a lemorzsolódás. Gondot jelent, hogy ez a lemorzsolódás évhalasztások, félévismétlések miatt több évre is elhúzódik. Egy korábbi felmérés szerint a hallgatóknak mintegy 50%-a folytatja tanulmányait megszagítás nélkül, kb. 20% félévismétléssel, évkihagyással, hosszabb idő alatt szerez diplomát és 30%-a a hallgatóknak kimarad. A tanulmányi kötelezettségek teljesítésénél az átlagos szint a nappali tagozatéénál lényegesen alacsonyabb, aminek oka lehet, hogy a munkahelyek a diploma megszerzését és nem annak minőségét díjazzák. Az előzőekben jelzettek természetszerűleg visszahatnak az oktatás színvonalára, az e tagozaton támasztott követelményszintre is. A munka melletti képzés iránti igény mind a képzés tartalmát illetően, mind a felvételre pályázók összetétele tekintetében ma másként jelentkezik mint 20-30 évvel ezelőtt. Jelentősen megnőtt például a nappali tagozatra fel nem vett és egy-két év múlva munkahelyi háttérrel az esti-levelező tagozatra jelentkezők száma. A felvettek pontszámai mintegy 20%-kal alacsonyabbak, s ezt nem kompenzálja a szakmába illeszkedő gyakorlat. Mindez általános — a közgazdasági felsőoktatás más intézményeinél is észlelt — tapasztalat.

Az előzmény cikk címével szembeni ellentétre — reflektorfényre — való utalást több szempont is indokolja. Ezzel kapcsolatban röviden utalunk a következőkre:

1. Az esti-levelező tagozaton folyó képzés értékelését napirendre tűzte az egyetemi tanács.
2. A felvételi rendszer továbbfejlesztése keretében fokozott figyelmet fordítunk az esti-levelező képzéssel kapcsolatos kérdésekre.
3. Az új képzési rendünkkel összefüggő további korszerűsítési tervek a munka melletti képzéshez kapcsolódnak. Ez egy átfogó koncepció kialakítását igényli, amely a kiegészítő képzés, szakosító továbbképzés mellett az alapképzést is érinti.

Tudatában vagyunk annak, hogy az előzőekben körvonalazottak csak általánosságban érintik a felvetett kérdéseket, úgy vélem azonban, hogy a jelenlegi konkrét problémák sokasága érdemben csakis egy átfogó rendezés keretében oldható meg. Az egyetem vezetése ebben a munkában számít és támaszkodni kíván a hallgatók észrevételeire, javaslataira. Az „árnyék" megszüntetéséhez nagyban hozzájárulhat, ha az „estisek" gondjai a jövőben is helyet kapnak a KÖZGAZDÁSZ-ban.

Kupcsik József
rektorhelyettes

A Magyar Demokrata Fórumról

„Nem is lenne képes párttá szerveződni"

A tavaly szeptemberi lakitelki találkozón megszületett Magyar Demokrata Fórum az elmúlt egy évben mint mozgalom szervezte előadásait, tanácskozásait, gyűjtötte szimpatizánsait. 1988. szeptember 3-án újra Lakitelken gyűltek össze a szervezők, hogy kimondják a társadalmi szervezetként működő MDF megalakulását. Az egyik alapítóval, az ideiglenes vezetőség tagjával, Bíró Zoltánnal beszélgettünk a szervezetről.

— Hogyan jutottatok el az elmúlt egy évben a szervezetté válásig?

— Már az első, januári összejövetelünk, melynek témája a parlamentarizmus volt, jobban sikerült a vártnál. Az év folyamán ez csak fokozódott, és egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy nem leszünk képesek tartani azt a kicsit vitaklubhoz hasonlító, és inkább csak szellemiekre koncentráló módszert, amivel az egészet elindítottuk. Másik tényezőként megemlíteném, hogy a társadalomban egyre inkább érzékelhető volt, hogy az emberek szorosabban akarnak tartozni valahová; egészen konkrétan:

tagok akarnak lenni valahol

— Nem féltetek attól, hogy az általad említett társadalmi dezorganizáltság azt eredményezi, hogy az MDF-be minden „valahová tartozni akaró" belép, függetlenül attól, hogy azonosulni tud-e az alapelvekkel?

— A szelekció az egyik legnagyobb gond, mert nagyon nehéz megvonni a határt, hogy mit engedhetünk és mit nem. Ezt úgy próbáltuk megoldani, hogy a tagsági viszony létesítéséhez egy ajánló szükséges. Egyelőre bízunk abban, hogy nem azok akarnak csatlakozni, akiknek tulajdonképpen semmi közük sincs hozzánk, hanem elsősorban azok, akik már eddig is gondolkodtak azon, hogy hogyan lehetne állampolgárként beleszólni a döntésekbe, és hogy milyen irányba kellene elindulnia ennek a társadalomnak. Remélem, hogy ezek alapján végbemegy egyfajta önszelekció.

— Az eddig távolról szimpatizálók jó része, gondolom, a szeptemberi megalakulást követően belépett a szervezetbe. Óriási felelősséget jelent ez a több ezer ember...

— Igen, nekik programot és szervezeti kereteket kell adnunk, nem elég, hogy aláírták a belépési nyilatkozatot. Illúzió azt gondolni, hogy mindenki aktívan formálni fogja a programot, tudomásul kell venni, hogy az ilyen szervezetek, mozgalmak esetében az emberek szorosabban akarnak arra, hogy intenciókat kapjanak valakiktől.

— Milyen lesz a kapcsolat a vezetőség és a helyi csoportok között, mekkora lesz a csoportok önállósága?

— Egy komoly szervezet esetében a tagcsoportok nem viselik el, hogy teljesen függetlenül és idegenül létezzenek egy általuk is választott vezető testülethez képest. De a vezetőség sem viseli el, hogy a nevében bárki nyilatkozhasson és megjelenhessen, mert az a halálát jelenti egy ilyen szervezetnek. Persze, azt a fajta hierarchikus szervezeti rendet is elvetjük, amelyik ebben a században jellemezte a pártalakulatok jó részét. Németh László írja valahol a „Minőség forradalmában", hogy abból áll a pártközpont és a vidék kapcsolata, hogy vidékről feljön a kolbász és a szalonna, Pestről meg lemegy a pártlista. Mi a csoportok között valamiféle horizontális viszonyt szeretnénk kialakítani, és erre egy lazább, de mégis működőképes vertikális szerveződést.

— A kongresszus lebonyolítását, gondolom, valamiféle küldöttrendszerrel kívánjátok megoldani. De mi lesz azokkal a tagokkal, akik nem tartoznak egyetlen csoporthoz sem, de tagjai az MDF-nek?

— Ezt még nem gondoltuk végig alaposan, a kongresszus előkészítésének feladata lesz.

— Azt gondolom, jelenleg a szervezet arculatát még mindig az a kilenc ember határozza meg, akik a Fórumot elejétől kezdve szervezték. Eszmei alapállásotok körvonalazható a következő fogalmakkal: nemzet, demokrácia, szocializmus. Bár ez utóbbi nem szerepelt az alapító dokumentumban...

— Lakitelken erről vita folyt, nekem az a véleményem, hogy a szocializmus deklarálásával a világon semmit nem mondtunk volna, ezt itt már mindenki deklarálta... Az Alapító Levélbe azért nem került be, mert meggyőződésünk, hogy annak egész szelleme egyfajta

szocializmust sugalmaz,

és teljesen felesleges leírni olyan kifejezéseket, mint „demokratikus szocializmus". Ez egyébként nem túl elmés kifejezés, hiszen szocializmusról nem is lehet beszélni demokrácia nélkül. Tehát, amikor szocializmusról beszélünk, akkor nem az elmúlt negyven évre gondolunk, hanem egy olyan eszményre, amely benne volt a munkásmozgalom értékeiben '45 előtt, benne volt a koalíciós korszak lehetőségeiben, és benne volt a népi írók mozgalmában. Gondoljunk csak Németh László minőségszocializmusára. Ilyen értelemben a szocializmus nemhogy nem idegen tőlünk, hanem nem is tudunk másban gondolkodni.

— Milyen a kapcsolatotok a jelenlegi uralkodó párttal, a Magyar Szocialista Munkáspárttal? Mennyire tudjátok megőrizni a függetlenségeteket?

— A függetlenség mindig relatív. Az olyan abszolút függetlenség, amit itt sokan deklarálnak, elérhetetlen. Mi ugyanolyan mértékben kívánunk függetlenek lenni az MSZMP-től, mint minden más társadalmi szervezettől, mozgalomtól. Ugyanakkor mindenkivel együtt akarunk működni, akivel bizonyos kérdésekben, az ország, a nemzet érdekében együttműködni érdemes és szükséges.

— Úgy tudom, néhány éve munkatársa voltál a Művelődési Minisztériumban Pozsgay Imrének. Jelent ez valamit ma a Fórum és a hatalom kapcsolatában?

— Az, hogy Pozsgay államminiszter lett és bekerült a politikai bizottságba, azt jelenti, hogy az ország felső vezetésében megerősödött az az irányzat, amely az MDF-et komoly tárgyalópartnernek tekinti. A sajtó viszonya a szervezethez egyik napról a másikra óriásit változott. Nyilvánvaló, hogy ez nem egy ember tevékenységének eredménye, hanem egy politikai koncepció.

Pozsgay Imre támogat

más társadalmi kezdeményezéseket is, legfeljebb kicsit több olyan alapelve van az MDF-nek, amely az ő gondolkodásához közel áll.

— A Fórum közvetítővé válhat a különböző társadalmi kezdeményezések és a hatalom között... Mennyire vállaljátok a szolidaritást más szervezetekkel, mozgalmakkal?

— Változatlanul az a véleményünk, hogy szükség van társadalmi önszerveződésre. Más kérdés, hogy a most alakuló szervezetek némelyikével több a vitás, mint a közös pontunk. Ezeket a vitákat le kell folytatni. A közvetítő szerepet úgy láthatjuk el, ha megpróbáljuk az érdekek és nézetek egyfajta közvetítését, adott esetben valamilyen alapelv szerinti egységesítését, amely mindenki számára tárgyalási alap lehet. Ilyen szerepet szívesen vállalunk. De természetesen nem fogunk lemondani pl. a kormánnyal folytatott párbeszédről egy számunkra szélsőséges radikalizmus oldalán, mint ahogy nem fogunk lemondani a kormány vagy a párt kedvéért arról, hogy alapelveink szellemében támogassuk más társadalmi szervezetek működését.

— Az utóbbi hónapokban három olyan kulcskérdés volt, ami szinte minden szervezetet állásfoglalásra késztetett, polarizálta a nézeteket. Az egyik Erdély és a magyar kisebbségek kérdése: ebben már közeledtek az álláspontok. Bős—Nagymaros ügyében szintén kirajzolódtak az erővonalak. A harmadik ilyen kérdés 56. Mi a ti álláspontotok ezzel kapcsolatban?

— Valóban ez az egyik kényes pontja ma a politikai konszenzusnak. Mi 1956-ot forradalomnak, illetve nemzeti felkelésnek tekintjük, szükségesnek tartjuk a vitát a tények tisztázását. A mindenkori politikai helyzet függvénye lesz, hogy ebben az ügyben meddig érdemes elmenni, mit érdemes mondani. Abban a kormánnyal egyet tudok érteni, hogy tisztességesen el kell temetni a mártírokat, Nagy Imrétől a névtelen halottakig. A konszenzusnak azt a formáját el tudnám képzelni, hogy az MSZMP továbbra is tartja álláspontját, mi pedig hangoztatjuk a magunk véleményét.

— Csak lehessen hangoztatni?

— Így van. Ez egy tisztességes kompromisszum lenne. Nem az a célunk, hogy az a pártvezető, akit 56-ban sérelmek értek, változtassa meg érzelmeit, gondolkodását. De ők se várják azt, hogy akik '56 után átélték Kistarcsát, azok most virágcsokorral ünnepeljék azt a gondolatot, hogy '56 ellenforradalom volt.

Nekem az a véleményem, hogy ezt a kérdést egyszer és mindenkorra tisztázni kell, de ma az ország olyan állapotban van, hogy rövid időn belül a döntő politikai kérdés nem ez lesz. A döntő politikai kérdés az ország elszegényedése lesz, és az erre való válasz a kormányzat, illetve a nép részéről. Itt arra kell koncentrálni, hogy lehetőleg

ne az utcán intéződjenek

ezek a dolgok.

— Ki tud-e lépni az MDF abból a csapdából, amit a viszonylag szűk és elsősorban budapesti értelmiségi elit politizálása jelent, és tud-e tömegbázist teremteni?

— Az a szándékunk, hogy kitörjünk ebből az elszigetelt és önmagában forgó értelmiségi „kasztból". Ennek legnagyobb esélyét az adja, ha Budapesten munkáskörnyezetben, ipari értelmiségi körökben és főleg vidéken tudunk mozgást teremteni.

— Van pontos adatotok a tagság létszámáról?

— Csak becsléseink vannak, amelyeket a jelentkező csoportok, körök számára alapozhatunk. Óvatosan annyit mondhatok, hogy nagyon gyorsan össze fog jönni a kritikus tízezer tag.

— Ebben az esetben elképzelhető, hogy akár még az idén megtartjátok a kongresszust?

— Ha az Országgyűlés decemberben tárgyalja és elfogadja az egyesülési törvényt, akkor ezt mindenképpen érdemes megvárni. Ha ezt a döntést elhalasztanák az új Alkotmány életbelépését követő időre, hogy annak szellemében születhessen a törvény, akkor ezt nem várjuk meg, hanem megtartjuk a kongresszust.

— Szinte magától vetődik fel a kérdés: szándékotokban áll-e a közeli vagy távolabbi jövőben a pártalapítás?

— A mi véleményünk szerint szükség van a többpártrendszerre, ugyanakkor az MDF egyelőre semmiképpen sem akar párttá szerveződni. Miért? Úgy gondoljuk, a többpártrendszernek legalább két alapvető feltétele van. Az egyik az Alkotmány kérdése: politikai párt alapítása csak alkotmányos keretek között mehet végbe. Ha nem így történne, akkor olyan mértékben felborulhatna az ország stabilitása, ami már a belső békét veszélyeztetné. A másik kérdés, hogy mekkora a társadalom „készültsége" arra, hogy többpártrendszeres keretben szervezze meg életét. Ma Magyarországon már egészen természetes igény lett a többpártrendszer, de úgy gondolom, a kellő belső készültség még nem jött létre, hiszen 1948 óta ennek a gondolatához sem fértünk hozzá. Tehát ezt (a készültséget) kell kialakítani.

Egyébként nekem az a véleményem, hogy a Fórum jelen állapotában nem is lenne képes párttá szerveződni, ehhez túl heterogén a tagság.

— Jelentkeznek-e a kilenctagú vezetőségben hasonló nézetkülönbségek?

— Ez a kilenc ember nem alkalmilag állt össze, hanem

több évtizedes együttgondolkodás,

ismeretség alapján. Persze, mi is vitatkozunk időnként, volt már olyan is, hogy szavazással döntöttünk egy-egy kérdésben.

— A Fórum vezetői jórészt írók, költők, irodalmárok. Mekkora súlyt tudtok fektetni a szakmai kérdésekre, van-e elegendő képzett jogász, közgazdász, műszaki a tagok és főképp a szervezők között?

— Az eddigiek során minden Fórumra meghívtunk szakembereket is, és nyilatkozataink, dokumentumaink, amellett, hogy politikai deklarációk, tartalmaznak szakmailag megalapozott javaslatokat is. Hogy az írók szerepe domináns, az szinte természetesnek mondható a magyar történelem ismeretében.

— Tanácskozásaitokon elsősorban az idősebb korosztályok képviselőit láthattuk. Mekkora hatással vagytok a fiatalokra, van-e az egyetemeken jelentősebb tábora a Fórumnak?

— Nagyon szeretnénk, ha ifjúsági bázisunk sokkal nagyobb lenne, bár a vidéki egyetemeken meglehetősen nagy az érdeklődés. Felvetődik a kérdés, hogy az MDF hozzon-e létre saját ifjúsági szervezetet vagy sem. Ez egyelőre eldöntetlen, de tény, hogy a fiataloknak jelen kell lenniük a Fórumban. Nekem az az álláspontom, hogy a csatlakozó fiatalok döntsék el maguk, akarnak-e szervezetet, frakciót alakítani.

— Néhány napja olvashattuk az újságokban a KISZ EFT levelét, melyben együttműködési készségüket hangsúlyozták az MDF-fel, és az új Márciusi Fronttal. Lesz-e válasz?

— Természetesen egyes kérdésekben mi is szívesen együttműködünk a KISZ-szel. Válaszunk azonban azt is tartalmazni fogja, hogy számunkra ugyanolyan tárgyalópartner a FIDESZ is.

— Egy félreértés eloszlatásához kérném a segítségedet. Ugyanis többektől hallottam, hogy vannak olyan híresztelések, miszerint a FIDESZ a Szabad Kezdeményezések Hálózatának, a Szárszói Front pedig a Magyar Demokrata Fórumnak az ifjúsági szervezete. Jól tudom, hogy egyik állítás sem igaz, mégis megkérdezném, neked mi a véleményed a Szárszói Frontról?

— Programjuk számomra egyelőre egy kicsit homályos, nem tudom pontosan, hogy mit is akarnak, mi a kezdeményezés igazi tartalma.

— Ami a FIDESZ-t illeti, úgy gondolom, hogy mint fiatalokat tömörítő szervezet, szükségképpen radikálisabb nézeteket vall bizonyos kérdésekben. Ez azonban csak erősíti a függetlenség iránti igényt és kizárja más szervezetekhez való csatlakozás lehetőségét. A tagság egy része tagja az MDF-nek is, mások viszont a Hálózattal szimpatizálnak, de ez nem jelent éles elhatárolódást.

— Ezt én is természetesnek tartom. Csak *azt* a radikalizmust nem tudom elfogadni, amely figyelmen kívül hagyja egy ország történelmi és társadalmi adottságait.

— Melyek a következő lépések, tervezitek-e újabb fórumok szervezését, saját lap megjelentetését?

— Október elsején tartjuk Szegeden a népesedésről szóló tanácskozást, a közeljövőben fórumot tartunk a mezőgazdaságról, az egyházak szerepéről, gazdasági és szociálpolitikai kérdésekről. November elejétől kéthetente megjelenik a Hitel, amely bár nem az MDF lapja lesz, szellemileg ahhoz kötődik leginkább. Távolabbi terveink között szerepel ehhez kapcsolódóan egy esetleges „Hitelkönyvek" sorozat kiadása és a politikai hetilap indítása.

B. V.

Vélemények a sztrájkról

A politikai jellegű, pontosabban az egyetemi sztrájkokról vallott nézeteimről nem könnyű számot adni. Általában azt lehet mondani, hogy az állampolgárok, esetünkben a hallgatók politikai véleményének kifejeződésének természetes megnyilvánulása az ilyen jellegű demonstráció. Megítélésem szerint a politikai szféra számára is kívánatos formának tekinthető, figyelembe véve annak információközlő, illetve a felgyülemlett, indulatok kulturált levezetésében betöltött szerepét. Napjainkban *az egyetemi hallgatók körében tapasztalt indulatok politikai sztrájk formájában történő megnyilvánulását meg kell érteni, mivel ez kettős értelemben — egyrészt mint pályakezdő fiatalok, másrészt mint értelmiségi rétegek kedvezőtlen megítélésének szükségszerű reakciója.* Ugyanakkor a magyar társadalom *az elmúlt négy évtizedben teljesen elszokott a véleményformálás lehetőségétől, továbbá ennek ilyen drasztikusnak tűnő kifejezésétől. A mi generációnk nagy részének* az elmúlt évtizedek Középkelet-Európában uralkodó geopolitikai korlátaiból leszűrt tapasztalatai, *a spontán demonstrációk közvetlen eredményességét illetően szkeptikus véleménye volt.* Elképzelhető, hogy ezt a kialakult nézetet a szovjet társadalom politikai változásai miatt meg kell változtatni. Ami *napjainkban egyre gyakrabban megjelenő demonstrációkat illeti, arról az a véleményem, hogy a demokrácia tanulásának, illetve megszokásának következménye.* Ha ezek a megnyilvánulási formák túl gyakoriak, annak két negatív következménye lehet. Egyrészt előfordulhat, hogy kialakul egy sztrájkinfláció, amely devalválja a demonstráció értékét. Másrészt hozzájárulhat a politikai szféra toleranciaképességének csökkenéséhez, megnehezítve a politika progresszív erőinek pozícióit.

Így elismerve a hallgatók politikai szrájkjainak létjogosultságát, de *annak divat jellegű gyakori alkalmazását, nem tekintem racionálisnak.*

(Mandel Miklós oktató)

Az egyre gyakrabban jelentkező sztrájkok, munkabeszüntetések magyarázatához véleményem szerint meg kell vizsgálni a belpolitikai viszonyokat. A májusi pártkonferencián egy határozott radikális, reformer pb-t választottak. Ugyanakkor *a KB-ban jóval több új arcra lett volna szükség,* hogy a párt centruma határozottabban a progresszív csoport mellé álljon, s ne közeledjen a konzervatívok felé. (Aminek az utóbbi időben vannak szomorú jelei.) *A PB-t így megítélésem szerint vákuum veszi körül:* elszigetelt és tehetetlen, mert a magyar társadalomban, intézményekben, döntéshozatali szisztémákban, egész gondolkodásunkban és cselekedeteinkben *többé-kevésbé tovább él az elmúlt évtizedek neosztalinista gondolkodása.* Ma, amikor az elmúlt másfél évtized állandó reformfékezői kiabálnak leghangosabban megújulást és reformot, a *valójában fontos kérdésekben kevés előrelépés történik:* a „falrahányt reformborsó"-ból az embereknek elegük van, *s csökkenő hitelét a vezetés igen gyorsan teljes egészében elveszti, ha nem cselekszik a társadalom akarata szerint.* Ebben a helyzetben megértő és kritikus szemléletre van szükség. Amíg az elmúlt hónapokban *zöld utat kapott szervezetek „szelep szerepre" vannak kárhoztatva, addig a társadalomnak nincs más módja arra, hogy a hatalomnak visszajelezzen és hogy a döntéseket befolyásolni igyekezzenek, mint a szervezett demonstrációk, vagy olyan radikális akciók, mint a sztrájk.* A konstruktív, figyelmeztető, rövid sztrájkokra véleményem szerint *ma Magyarországon nagy szükség van.*

A helyi problémák, (például egy helyi vezető iránti bizalmatlanság) miatti munkabeszüntetéseket *elválasztanám a politikai sztrájktól.* Míg az előbbi helyi szinten kezelhető, az olyan figyelmeztető sztrájk, mint amit *a szegedi bölcsészkar* oktatói és hallgatói tartottak, *nagyon komolyan veendő jelzés, egyfajta „kulturált kényszerítése" a hatalomnak.* Azonban nem szabad illúziókat táplálni sem; önmagukban a sztrájkok nem oldhatnak, *nem is oldanak meg semmit.* Ma egy *általános politikai sztrájk* nemcsak gazdaságilag bénítaná meg az országot, hanem azért *is rendkívül veszélyes lenne, mert nincs olyan csoport, az országban, amely reális és vonzó programmal rendelkezne,* Magyarország jövendő tizedeire vonatkozóan, így egyáltalán *nem garantált, hogy* egy esetleges kiterjedt sztrájk *a tisztulást eredményezné.*

(Herédi István oktató)

Az utóbbi hónapokban igen sok korábbi tabu dőlt meg: a jelenlegi vezetés sokkal lazábban hagyja folyni az eseményeket, mint elődje. *A társadalom élni akar demokratikus jogaival, s nem várja, hogy mások döntsék el helyette, érett-e a demokráciára.*

Azért kétségtelen, hogy bizonyos *politikai kultúra, tapasztalat szükséges, hogy például a sztrájkjoggal helyesen tudjon élni egy társadalom.* Ezt azonban *csak gyakorlás közben lehet megtanulni.* Úgy látom, még nem kerültek igazán helyükre a társadalmi köztudatban egyes politikai eszközök. Tapasztalható — főként kortársaim egyes csoportjainál *— egyfajta „sztrájk-eufória": sokan úgy gondolják demonstrációkkal minden megoldható.* Ugyanakkor *szélesebb körben tapasztalok szkepticizmust, félelmeket, lemondást a politikai cselekvésről:* sokan a hatalom szemfényvesztésének tartják a szabadabbnak tűnő mozgásteret miközben — úgy vélik — *a fontos dolgok változatlanul a fejünk felett, a színfalak mögött dőlnek el.*

Egy sztrájknak *önmagában is lehet haszna:* egy közösség ráébredhet jogaira, megtapasztalhatja szervezettségben lévő erejét, *az atomizált egyének egymásra találhatnak.* Azonban *az elhamarkodott sztrájkok többet árthatnak, mint használnak az ügynek,* melyért egy csoporot sztrájkra lép. A sztrájk végső, *kétségbeesett kiáltás, s kiabálni, véleményem szerint, nem szabad komoly ok nélkül.* Azért *megértéssel, türelemmel kell fogadnunk* azokat a megmozdulásokat is, amelyekkel nem értünk egyet. Csak az érintetteknek van joga megítélni, hogy valami elleni, vagy melletti állásfoglalásuknak ily módon kell-e nyomatékot adniuk.

Nagy dilemma volt a Rajk Szakkollégiumban, hogy csatlakozzunk-e valamilyen formában a múlt szerdai szegedi sztrájkhoz. Végül is úgy ítéltük meg, hogy az általunk is érzékelt problémák megoldására más, sokkal finomabb eszközökkel is esélyünk van, ezért elvetettük a csatlakozást. Támogatógyűlés rendezése, távirat küldése is elhamarkodott lépés lett volna, hiszen jóformán semmit nem tudtunk arról, ami Szegeden történt. Utólag lehet, nogy másképp szavaznék, de én is elleneztem, hogy a kollégium vaktában „politizáljon". **(Egy Rajkos)**

N. G.

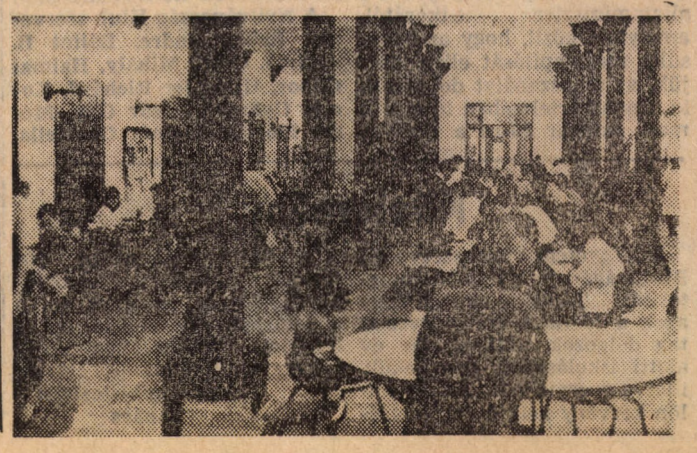

TDDSZ: Nem a felelősség áthárításában kívánunk részt venni

Napjainkban az érdeklődés középpontjába került a két egyetemi szakszervezet, a régi, a pedagógus-szakszervezet, és az új, a Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezete. A két egyetemi szervezet léte versenyhelyzetet teremt. A dolgozók döntik el, melyiket helyezik előnybe. Van, aki úgy látta jónak, hogy ott hagyva a régit átjelentkezik az újba, vagy éppen kettős tagságot vállal, belépve az újba, de megtartva a régi tagságát is, míg az egyetem dolgozóinak többsége a régi szervezetben maradt. A megosztottsággal új helyzet állt elő, amely egyben gondokat és feladatokat is jelent.

A soron következő két interjúban, az iránt érdeklődtünk, hogy a két szakszervezet egyetemi vezetője, SZIGETI ENDRE és PÉCSI VERA hogyan értékeli a helyzetet.

A SZIGETI ENDRÉVEL KÉSZÍTETT INTERJÚ:

— Mi a véleménye a TDDSZ megalakulásáról?

— A TDDSZ megalakulása meggyorsította a szakszervezeti mozgalom egyébként is aktuálissá vált megújulási folyamatát.

— Véleménye szerint kit képvisel a TDDSZ?

— Hogy a TDDSZ kit képvisel, azt nem tudhatom, mert nem tudom, hogy kikből tevődik össze a kis létszámú tagság.

— Mi a döntő tényező, amely a régi szakszervezetben tartja a tagságot?

— Valószínűleg az, hogy a pedagógus-szakszervezetnek egyetemi szervezete a tagság véleménye szerint eredményes tevékenységet folytatott érdekeik védelmében és a szakszervezeti szolgáltatások megújításában.

— Ön szerint mit tud nyújtani tagságának a TDDSZ?

— Nem tudom.

— Mit szól a kettős tagságról?

— Szakszervezetünk tagságának túlnyomó többsége nem támogatja —, így én sem.

— Hogyan képzeli a szakszervezeti pénzek, vagyon és társadalmi juttatások megosztását a két szakszervezet között?

— A szakszervezeti pénzeket nem kell megosztani: minden szakszervezet maga rendelkezik pénzeszközeivel. A csekély szakszervezeti vagyon (káptalanfüredi üdülő) a tagságunk közösen felhalmozott tulajdona: mivel a belépő új tagok külön vagyoni hozzájárulás nélkül nyomban használhatják, a kilépők sem követelhetnek belőle részesedést; a társadalmi juttatásokat — gondolom, ez az érdekeltségi alapból való részesedést jelenti — a taglétszám arányában kell elosztani.

— Mely kérdésekben sikerült megállapodni, és melyekben vitatkozik még a két szakszervezet?

— A tárgyalások még ezután kezdődnek a két szakszervezet erre kijelölt képviselője között.

— Véleménye szerint a TDDSZ hatékonyabban tudja-e védeni a tagsága érdekeit a régi szakszervezeténél?

— A rövidesen megalakuló FDSZ nagyságrendileg nagyobb tagságával hatékonyabb érdekvédelemre képes.

— Minthogy két szakszervezet van az egyetemen, kell-e ennek megfelelően módosítani a képviseletet az egyetem testületeiben?

— Az egyetemi testületek közeli újraválasztásánál mindkét szakszervezet állíttat jelölteket és a demokratikus választás megfelelő képviselethez juttatja majd őket.

— Bérügyi, jutalmazási és üdülési kérdésekben hogyan egyezteti majd a két szakszervezet a véleményét?

— Bér- és jutalmazásügyi kérdésekben a megválasztott szakszervezeti képviselők gyakorolhatják a közvetlen érdekvédelmet és képviseletet, a közös fellépést igénylő esetekben pedig az álláspontok egyeztetésére fogunk törekedni. Az üdültetést minden szakszervezet maga szervezi tagsága számára.

— Elképzelhető-e, hogy az egyetemi szakszervezeti tagságának egy jelentősebb része átlép a TDDSZ-be?

— Eddig ennek semmi jele sincsen.

A PÉCSI VERÁVAL KÉSZÍTETT INTERJÚ:

— Milyen igény hozta létre a TDDSZ-t?

— A TDDSZ-t a klasszikus szakszervezeti igény hozta létre: a tudományos kutatás és a felsőoktatás területén dolgozók saját érdekeik védelmére saját szakszervezetet kívántak alakítani. A tudományos kutatókat nem elégítette ki a közalkalmazottak szakszervezetének érdekvédelmi tevékenysége, hiszen ott több százezer tisztviselő közé ömlesztve nem is láthatták el e terület speciális érdekvédelmi feladatait. A pedagógus-szakszervezet centralizált szervezete sem volt alkalmas arra, hogy a felsőoktatásban dolgozók sajátos réteg-problémáinak sajátos képviseletét ellása. Az utóbbi évek egyre mélyülő gazdasági és társadalmi válsága, az oktatásra, kutatásra (egészségügyre, kultúrára stb.) fordított összegek csökkentése sürgető szükséggel vetette fel az igényt egy új elveken alapuló és új szervezeti formában működő szakszervezet létrehozására.

— Kit képvisel a TDDSZ a kutatókat, vagy a felsőoktatásban dolgozó pedagógusokat is, vagy csupán a társadalomtudósokat, esetleg csak a történészeket?

— A TDDSZ létrehozását történészek, szociológusok és közgazdászok kezdeményezték, de a jelenlegi közel 3000 tag között a tudományos kutatók mellett nagy számban vannak a felsőoktatásban dolgozók, a közgyűjtemények (levéltárak, múzeumok, könyvtárak) dolgozói, orvosok, mérnökök, jogászok, újságírók, tanárok, vállalkozók és szabadfoglalkozásúak. A tagok maguk döntenek arról, hogy milyen elvek szerint alakítanak csoportokat, illetve melyik csoportnak — akár egyszerre többnek is — lesznek tagjai. Így vannak munkahelyi (pl. MKKE), szakmai (pl. orvosok), regionális (pl. Debrecen) és az azonos érdeklődési kör (pl. környezetvédők) alapján szerveződő csoportok. Egyébként a TDDSZ tevékenységéről, szolgáltatásairól, csoportjairól minden érdeklődőnek felvilágosítást ad a TDDSZ Információs Központja (1137 Pozsonyi u. 4. V. 18., tel.: 116-630, kedd, csütörtök, péntek du. 4—6).

— Mi az a döntő tényező, amely a pedagógus-szakszervezettől a TDDSZ-be vonzhatja a tagokat? Mit képvisel a TDDSZ? Melyek azok a célkitűzések, követelmények, amelyek a pedagógus-szakszervezet képviseleti célkitűzéseiben nem szerepelnek?

— A két szakszervezet meghirdetet célkitűzései között nincs alapvető eltérés, különbség a működési elvek és a célok elérésének módjában található.

A szakszervezeti tagság a tagok túlnyomó többsége számára ma már csak az üdülési beutalókat és a segélyeket jelenti — amelyekre persze a csökkenő életszínvonal mellett egyre nagyobb szükség van —, mivel a hagyományos szakszervezet tagjainak munkavállalói érdekképviseletét és érdekérvényesítését nem látta el kielégítően, illetve, ha tett is erre kísérletet, erről általában a tagság nem értesült. Ezért sokan kiábrándultak az elbürokratizálódott pedagógus-szakszervezetből is, és szimpatizálnak egy olyan új szervezettel, amely a politikai és pártirányítástól függetleníteni kívánja magát és nem a demokratikus centralizmus, hanem demokratikus elvek alapján kíván működni. A TDDSZ alapszabálya garantálja a szakszervezet függetlenségét, működésének demokratikus módját. A szervezeti felépítés biztosítja, hogy a tagság saját érdekeit demokratikusan érvényre juttathassa, megbízottait ellenőrizze, választott testületeinek jogait és kötelességeit szabályozza.

— Sok vitát okozott a kettős tagság. Ez ideiglenes jellegű a TDDSZ-nél, vagy állandó?

— A TDDSZ tagjainak egy része. belépésével rokonszenvéről akarta biztosítani az új szervezetet, de végleges döntését az eredményektől, az új szakszervezet működésétől kívánja függővé tenni. Ugyanakkor a beutalók és a segélyek miatt is sokan megtartották eredeti szakszervezeti tagságukat. Így jött létre a kettős tagság. A SZOT és a TDDSZ Országos Választmánya között ebben a kérdésben is megindultak a tárgyalások és megállapodás született arról, hogy megvizsgálják a szakszervezeti tagság jogfolytonosságát, valamint az esetleges vagyonmegosztás lehetőségét. Amennyiben ezt a kérdést sikerül megnyugtatóan rendezni, véleményem szerint a kettős tagok száma csökkenni fog, és mindenki csak a munka eredményessége alapján fogja eldönteni, hogy melyik szakszervezetnek lesz a tagja. Ugyanakkor a TDDSZ semmiben nem kívánja a tagjait korlátozni, így abban sem, hogy egyszerre akár több szakszervezetnek legyenek tagjai.

— Hogyan képzeli el a szakszervezeti pénzek, vagyon és társadalmi juttatások megosztását a két egyetemi szakszervezet között?

— A szakszervezeti vagyon esetében nem mechanikus megosztásra, hanem együttműködésre gondolok, hiszen a TDDSZ-tagok a pedagógus-szakszervezetnek fizetett tagdíjakkal hozzájárultak a szakszervezeti üdülők felépítéséhez és fenntartásához, ezért a továbbiakban is jogosultak azok igénybevételére. A szakszervezeti tagdíjakkal mindkét szervezet önállóan gazdálkodik, ebből üdülésre is költhet. A társadalmi juttatás — az egyetem esetében az érdekeltségi alapból a szakszervezetnek juttatott rész — az egyetem összes dolgozóját megilleti, függetlenül attól, hogy melyik szakszervezet tagja, illetve, hogy egyáltalán szakszervezeti tag-e. Ezt a pénzt a dolgozók szociális alapjaként kellene kezelni és felhasználásáról az összes érdekelt által választott képviselők dönthetnének.

— Mely kérdésekben sikerült megállapodni és melyekben vitatkozik a két szakszervezet még?

— Az egyetemen működő két szakszervezet között a kapcsolatfelvétel megtörtént, a fontosabb kérdésekről megállapodás még nem született.

— Milyen eszközei vannak a TDDSZ-nek az érdekvédelemre?

— A TDDSZ az érdekvédelem mindazon eszközeivel és jogosítványával élni kíván, amelyet az Alkotmány és a Munka Törvénykönyve biztosít a szakszervezetek számára. Ezért a hagyományos szakszervezetekkel közös érdeke, hogy ezeket a jogokat ne korlátozzák, egyetértésük nélkül ezeket a törvényeket ne módosítsák. A TDDSZ működésében nagy szerepet kap a nyilvánosság. Döntéseinknek, állásfoglalásainknak széles nyilvánosságot kívánunk biztosítani, üléseinken, megbeszéléseinken mindenki részt vehet és véleményt nyilváníthat.

— Milyen módon képviselteti a TDDSZ magát az egyetem vezető testületeiben?

— A rektor és az egyetemi tanács tudomásul vette a TDDSZ egyetemi csoportjának megalakulását. A rektorral történt megállapodás értelmében a TDDSZ képviselője meghívottként részt vesz az ET és a szakbizottságok (bér, költségvetés) munkájában, a következő ET választáson az egyetemi TDDSZ csoport is állíthat jelöltet. Az egyetemi dolgozók bér- és munkafeltételeit érintő döntésekben a TDDSZ is részt kíván venni, az ehhez szükséges összes információra igényt tart.

— Bérügyi, jutalmazási stb. kérdésekben hogyan egyezteti majd a két szakszervezet a véleményét?

— Bér- és jutalmazási kérdésekben szorosan együtt kívánunk működni a psz egyetemi szervezetével, nem valószínű, hogy ezen a területen a két szakszervezet véleménye alapvetően eltérne egymástól. A szűkös bér- és jutalomkeret elosztásánál sokkal nagyobb feladat, hogy közösen és hatékonyan tudjunk fellépni a felsőoktatásban dolgozók béremelése, majd ezután a reáljövedelmek szinten tartása és általában az oktatásra fordított összegek növelése érdekében.

— Hány tagja van jelenleg a TDDSZ-nek az egyetemen, mire számít, hogyan alakul a taglétszám a későbbiekben?

— A TDDSZ-nek jelenleg 80 tagja van az egyetemen, a későbbiekben e szám növekedésére számítunk.

— Hogy érti a TDDSZ azt a kijelentését, hogy nem akar beleszólni a kormány döntéseibe?

— A TDDSZ Országos Választmányának 1988. augusztusi állásfoglalásában olvasható: „Szakszervezetünk nem tart igényt arra, hogy a kormány életszínvonal-korlátozó intézkedéseit előre egyeztessék vele, és így akár a legkisebb mértékben is osztozni kényszerüljön az azokért viselendő felelősségben." Az állásfoglalás teljes szövegéből (HVG 1988. aug. 20.) az is kiderül, hogy véleményünk szerint a jelenlegi kormány ígéreteinek betartására nem látunk garanciát, a kormányprogram a reformszándék kinyilvánításán túl sem meghirdetett elveiben, sem a gyakorlatban nem alkalmas a gazdasági és társadalmi válság megoldására. Ilyen körülmények között az egyes részkérdésekben születő megállapodások — mivel kényszerpályán mozgunk — nem valódi döntések, és csak a felelősség áthárítására szolgálnak. Ebben nem kívánunk részt venni.

H. E.

Ébresztő, ébresztő! Kiabálja lassan az egész ország, amely egyre türelmetlenebb, de tehetetlen. A belépőjegyek drágulnak, a színvonal változatlan: a jól fizetett játékosoknak tét még ma sem létezik. A bunda nyugodtan csillog, a vizesárokban tányérsapkák Yamahákon motoroznak, a smicisapkákat a szavalókórussá intézményesülés alternatívája tartja vissza a berohanástól.

Az iránytű a sivatagba mutat

Gazdaságpolitikai vitaest. Meghívott vendégek: *Antal László* a kormány tervgazdasági bizottságának operatív titkára, *Csillag István* a Pénzügykutató Részvénytársaság munkatársa és *Tardos Márton*, e társaság elnök-igazgatója. Rendezte a Rajk László Szakkollégium, megköszönve a Támpont Stúdió segítségét.

Csillag István vázolta, hogy a Jelentés az alagútból menynyiben különbözik tartalmában, megközelítésében, koncepciójában az ismert „Fordulat és Reform"-tól.

A „Fordulat és Reform" alapvetően pesszimista mű volt. Szerzői erős kétségeket tápláltak azzal kapcsolatban, hogy valóban bekövetkezik egy fordulat. Az idő többé kevésbé igazolta őket, hiszen reformok történgettek azóta, de politikai fordulatról nem beszélhetünk.

A „Jelentés az alagútból I. már kevésbé akar ilyen kétségbeesett missziós szerepet betölteni, az elemzésre helyezi a fő hangsúlyt. A tanulmány bizonyítja, hogy 1968 óta nem következett be alapvető változás az ötvenes évek gazdaságpolitikájához és gazdasági szerkezetéhez képest.

A tanulmány szerzői szerint 1988 a szétzilálódás éve. Különböző nagyvállalatok vezetőivel készített interjúk alapján elmondható, hogy a vállalati szféra elvesztette korábbi biztos orientációit, nem éreznek kényszert, de lehetőséget sem a továbblépésre. A vállalatok vezetői szinte teljesen egységesek abban, hogy egy esetleges erős kormány, amely a népgazdaság egészére hasznos, őket tönkretenné, s fordítva: egy, a vállalatoknak kedvező politikai az országra nézve lenne káros.

A visszaeséshez hozzájárul, hogy mind a belföldi, mind a rubelelszámolású, mind a tőkés kereslet visszaesett, a világpiac központja, mely egyre erősebben a csendes-óceáni területre tevődik át, így távolodik a magyar gazdaságtól is.

Mindezek eredményeként nőnek a kihasználatlan kapacitások, a hiány intenzitása fokozódik; ehhez járul a kormány tehetetlen politikája az erős érdekcsoportokkal szemben, s ez az inflációs tendenciák felerősödését eredményezi. Ezt tovább fokozza, hogy az inflációs várakozások önbeteljesítő jellegűek

A „Jelentések az alagútból. I." szerint

ezek a folyamatok csak hosszabb és sok áldozatot követelő idő alatt állíthatók meg.

Szükséges az összkereslet csökkentése. Itt elsősorban a beruházási keresletről van szó. Lényeges a vállalati támogatások határozott leépítése. Nagyon fontos a védelmi kiadások szigorú csökkentése.

Másodsorban tágítani kell a valódi piaci szereplők mozgásterét, az olyanokét, akik valóban mernek kockáztatni a piacon, akik jövedelmet csak innen tudnak realizálni. Számukra meg kell teremteni, hogy a termelési tényezőkhöz korlátlanabbul lehessen hozzájutni, s az ezekhez való hozzájutás is a piacon valósuljon meg.

A harmadik fontos lépés a tulajdonreform.

Csillag István helyzetünket összefoglalóan olyan autóhoz hasonlította, amelyben nincs hátramenet és iránytűje a sivatagba mutat.

A Pénzügykutató Intézetet a Fordulat és Reform megjelenése után felszámolták — vette át a szót Tardos Márton. Az állás nélkül maradtak alakították meg részben a Pénzügykutató Részvénytársaságot, független, önellátó értelmiségi vállalkozásként egy politikailag monolit környezetben. A 23 millió forintos alaptőke nagyjából egyenletesen oszlik meg az alapítók között, érdeklődés volt bőven, inkább lebeszélni kellett a részvényjegyzőket az összegeket illetően.

A törvényerőre emelés előtt álló Társasági Törvénnyel kapcsolatban a „tulajdonviszonyok reformjával" folytatta előadását Tardos Márton. A kormány zászlaján a liberalizálás már szerepelt, de bebizonyosodott, hogy a gazdaság logikája nem tesz engedményeket: összefüggő változtatásokra van szükség élükön a tulajdonreformmal.

Új tulajdonviszonyú struktúra, új vállalat kell. A végső motiváció a tőke értéke legyen, a döntéseknél felvállalva a munkavállalókkal szembeni konfliktusokat.

Az új Társasági Törvény az első lépés lehet. A liberális ár-, bér-, stb. politika is csak ezután érvényesülhet korlátlanul. Az infláció és a fokozatos liberalizálás terheit ma kell felvállalni a jövő generációk érdekében.

A szakmai tárgyú megközelítés után Tardos Márton is a politikai szférával kapcsolatban tette meg végkövetkeztetéseit... „Nehéz helyzetben vagyok", hiszen most a kormányt kellene védenem a közreműködésemmel készült Fordulat és Reformmal szemben — vette át a szót Antal László.

Szerinte a nyolcvanas évekre a gazdasági válság kiterjedése a jellemző gyorsuló inflációval, stagnáló gazdasággal, egyre jelentősebb munkanélküliséggel és súlyosbodó adóssághelyzettel. A társadalomban szintén szaporodnak a nem lokalizálható problémák és a vezetés már sokszor úgy érzi, hogy kicsúszik kezéből a folyamatok irányítása.

Nevetségesnek ítélte, hogy a kormány ígéretet tesz arra, hogy az infláció egy adott mértéket nem lép át és hogy nem lesz forintleértékelés. Ezek ugyanis piaci folyamatok következményei, és így természetes, hogy a kormány nem tudja ígéretét betartani.

A legnagyobb problémának azt tartotta, hogy a gazdasági szereplők nem autonómak, nem lehet tudni, hogy mibe nem szólhat bele a kormány.

Intézményi reformok hiányában nem lehet egy liberalizálási programot végrehajtani, nem lehet az árakat, a béreket felszabadítani és lépéseket tenni a forint konvertibilitásának megteremtésére. Ezek a lépések csak akkor lennének megvalósíthatóak, ha működne a plurális érdekképviselet nyílt formája.

Nincs sok idő a reformkísérletekre, és mindaddig nem lehet a társadalom bizalmát megnyerni, amíg

nincs biztosíték arra, hogy a kormány nem szegi meg ígéreteit,

hogy nem lép vissza a reformtól. Ezt a biztosítékot pedig csak egy plurális rendszer teremtheti meg. Ennek hiányában valószínűnek látszik a visszacsúszás egy provinciális helyzetbe. Ma ez a veszély fenyegeti az egész régiót. Ez az este is megerősített abbéli véleményünkben, hogy a mai helyzetben elsősorban már nem közgazdasági fogalmakkal megragadható dolgokon kell változtatni, hanem azokon a játékszabályokon kell változtatni, amelyben Antal László próbálkozik talpon maradni.

„Felmerülhet" a kérdés, hozott-e valami érdekeset az előadás a hallgatóknak? Hiszen ezek a reformgondolatok már évek óta megvannak. Legfeljebb a hangsúlyok változnak, most az új tulajdonviszonyok kérdése került előtérbe.

Az érdeklődő rezignáltan vagy cinikusan, esetleg unatkozva figyelhette az előadókat, „örömmel" vehette tudomásul, hogy lám, amint ezek az emberek megmondták, úgy be is következett a baj. Maximum elsőévesek örülhettek, hogy személyesen találkozhattak azokkal a kutatókkal, akikről ezt-azt innen-onnan már hallottak.

Így persze felvetődik a kérdés, hogy nem kéne-e olyan elméleteket gyártani, amik kevésbé ideáltipikusak, s jobban koncentrálnak a keresztülvihetőség problémájára. Olyat, ami például áldozatminimalizálásra törekszik, hiszen jelenleg minden koncepció súlyosan sérti szinte valamennyi réteg érdekeit. De hát ezzel azt hiszem, az „Alagút" készítői is tisztában vannak. A hatékonysággal szembeni optimális áldozatminimalizálást csak az alulról szerveződő új demokrácia képes megvalósítani.

A lelátók füttykoncertje még mindig nem jutott el a játszadozók tudatáig. Miközben a cserék sem hoztak változást, és a kispad is lassan kiürül, a pályán kívül álló tömeg egyre szakadtabb és évek óta egyre fogyatkozik.

Bokor Attila—Világi Balázs—Benedek Zoltán

A közművelődés fedezete a két egyetemi klub

Éles nézetkülönbségekre derült fény a közművelődési bizottság legutóbbi, szeptember 29-i ülésén. A KDC-nak és a Dunaparty klubnak az egyetemmel kötendő szerződésének tárgyalásakor Monek Lászlóné változata szerint a klubok rendezvényenként 25 ezer forintot plusz évi 300 ezret fizessenek külön-külön úgymond az egyetem használatáért. Hozzátette, hogy ennek szerződésben való rögzítése a kedvezményes elbírálás jele, hisz — mint mondta — a megfelelő összegeket minden további nélkül ki is lehetne számlázni a kluboknak. A bizottság ezzel szemben igen határozottan ragaszkodott ahhoz, hogy az egyetem kultúrintézmény, s mint ilyen, a kulturált szórakozást is ugyanolyan profitmentes feltételek mellett tartozik biztosítani, mint például az estis órák technikai feltételeit. Éles kritika érte a szerződéstervezetbe foglalt árakat is, különösen a kirívóan magas ügyeleti díjakat. (Esténként kétezer forintért még tán a rektor is eljönne ügyelni — hangzott el.) A vita nem vezetett eredményre, sőt a firtató kérdésekre kiderült, hogy a többi öntevékeny diákcsoport is számíthat hasonló meglepetésre. A patthelyzetben az egyetem vezetői üléséhez került a döntés.

A közművelődési bizottság ülésén egy új öntevékeny csoport, az orientalisztikai diákkör jelentette be működését. A bizottságba való felvételéről tevékenységének megtárgyalása után következő ülésén dönt a testület.

Mint ismeretes, a KDC Kelemen Zoltánt főállásban foglalkoztatja. Bérének 6500 forintban való megállapításához hozzájárult a bizottság.

Vita kerekedett a gólyabálról és a KEN-ről is. A korábbi megállapodással ellentétben a KISZ-bizottság a KDC-vel karöltve megkezdte a gólyabál szervezését. A közművelődési bizottság ezt a kész tényekre való tekintettel idén nem torpedózza meg, de a jövőben ragaszkodik ahhoz, hogy a gólyabált saját szervezésében, vagy pályázat útján, de mindenesetre a közművelődés egészét gyarapító módon rendezze meg. A KISZ-bizottság kinyilvánította, hogy a veszteséges KEN-t viszont nem óhajtja a jövőben magára vállalni. A bizottság Lenger Csabát, a HT képviselőjét bízta meg az előkészületek koordinálásával.

A közművelődési bizottság ezúton is fölhívja a figyelmet arra, hogy október 7-ig lehet beadni a Művelődési Minisztérium közművelődési pályázatára a jelentkezéseket. Az egyetemi közművelődési pályázatokról is hamarosan döntés születik, ennek beadási határideje is okt. 7-e. Az egyetemen ebben a félévben 160 ezer forint osztható el, kérünk tehát minden pályázót, hogy az igényelt összeg tekintetében tanúsítson önmérsékletet. A pályázatokat a közművelődési titkárságon lehet beadni.

Vitázó előadások

Tematikus előadás-sorozatra várja az érdeklődőket a Társadalomelméleti Kollégium. Háromszor két előadásban napjaink vitatott hazai gazdaságpolitikai problémáiról (kibontakozás, visszarendeződés, eladósodás) hallhatunk elméleti kifejtéssel alátámasztott ellentétes véleményeket. Október 4-én *Bogár László* tartott előadást „A kibontakozás esélyei" címmel, másnap *Földes György* ismertette megjelenés előtt álló könyvének (A kibontakozás erővonalai) főbb téziseit. Október 11-én *Végvári András*, 12-én *Antal László* szolgál adalékkal a *gazdasági reform történetéhez* — elsősorban a 72-73-as fordulatra koncentrálva. Október 19-én, szerdán kerül sor *az adósságválság okairól* és *megszüntetésének lehetőségeiről* szóló vitára, melynek két előadója *Bácskai Tamás* és *Jánosi Ferenc*.

Az előadások este 7-kor kezdődnek a Ráday utcai kollégium könyvtártermében.

JöjjeTEK!

Vezetői értekezlet

Az október 3-i vezetői értekezleten az előterjesztés a gazdasági igazgatóság részéről tehát abban a szellemben készült, hogy a fenti klubok az egyetem részére rendezvényenként a többletköltségek egy részét (energia, munkabér) térítsék meg. Ez alkalmanként kb. 35 ezer forint lenne. A közművelődési bizottság meghívott képviselői ezzel szemben más álláspontra helyezkedtek. Véleményük szerint az egyetem azzal támogatná a közművelődést, ha eltekintene e klubok költségtérítésétől — kivéve a munkabért, ami 8800 forint/rendezvény — ezen tevékenységek tiszta nyereségét a közművelődési bizottság rendelkezésére bocsátaná, amit a többi magas színvonalú közművelődési tevékenység (tánckar, énekkar, Támpont, stb.) támogatására fordítana. A vitában elhangzott, hogy *mivel a közművelődés az egyetem alaptevékenysége, a fenti klubok nyereségét — az egyetemnek fizetendő jelképes összeg kivételével — a közművelődés támogatására kell* fordítani. Ezután a „jelkép" mértékéről kezdődött a vita melyet végül a vezetői értekezlet a következőképpen határozott meg alkalmanként bérköltség 6600 forint és energia-költségtérítés az igénybevett helyiségek számától függően 8 500—15 000 forint. Az egyetem vezetői ezen kívül úgy döntöttek, hogyha 1989-től a szabályozók kikényszerítik, felülvizsgálja ezen döntését, és még több költségtérítést fr elő. *A közművelődési bizottság jelenlévő képviselői a döntéssel nem értve egyet, kérték a vezetői értekezletet, hogy ha kiderül, hogy ezen kluboknak az így maradó nyeresége a nullához közeli lesz — így nem tudják támogatni a közművelődést — az értekezlet foglalkozzon újra ezzel a kérdéssel.*

Nyílt levél

Tisztelt Képviselő! Tisztelt Választópolgár!

Történészek vagyunk, de nem egyszerűen mint kutatók, hanem mint felelős állampolgárok tiltakozunk a Bős-Nagymarosi Vízlépcsőrendszer megépítése ellen. Nem egy tudomány szakértőiként emelünk tehát szót, hiszen éppen a vízlépcső ügyében vált joggal gyanússá a szakértők, a tudományos érvek szerepe és súlya. Mégsem tekinthetünk el attól, hogy mi közelebbről is foglalkozzunk azokkal a folyamatokkal, amelyek a múltat és a jövőt összekapcsolják. Maga a helyzet is ismerős a magyar történelemből. Késő van; megfontolt döntést az erre kijelöltek szűk köre — épp mert túlságosan is szűk maradt — immár aligha hozhat. A vezetés megint egyszer eljátssza történelmi szerepét: rossz döntését a kényszerhelyzettel indokolja.

Nem akarunk sokszor elhangzott érveket ismételni a vízlépcső gazdaságtalanságáról, veszélyeiről, ismert és ismeretlen környezeti hatásairól, az országhatárt és legszebb tájainkat érintő területrendezésről, s arról, hogy az erőmű terve és története modellszerűen mutatja a magyar társadalom állapotát, vezetők és vezetettek nem változó viszonyát. Amit történészként, állampolgárként ma elmondhatunk, sőt követelhetünk, ezeknél több is, kevesebb is. Ha van hagyomány, amelyre hivatkozhatunk, ha van a magyar közgondolkodásnak olyan — igazán sohasem megvalósult — értéke, amelyet ma szégyen volna nem hangoztatnunk, az a *semmit rólunk, nélkülünk* elve.

Lehet, a tisztelt képviselő a vízlépcső mellett fog szavazni, lehet, hogy óvatosan tartózkodik majd. Lehet, hogy népszavazást kér az erőmű további sorsa felett, lehet, hogy nem. Egy biztos. A vízlépcső sorsáért a parlament mindenképpen felelős. De felelős a társadalom is.

Ne fogadjuk el, hogy mindenki a másikra mutogathasson.

Tisztelt Képviselő! Szavazzon az építkezés felfüggesztése, s a körülmények újabb, elfogulatlan vizsgálata mellett. Ne hárítsa el a felelősségvállalást.

Tisztelt Választópolgár! Függetlenül a parlament döntésétől, tiltakozó aláírásával is dokumentálja: olyan esemény szemtanúja volt, amelyet — a tervek elkészítésétől a hátrányos szerződések megkötéséig, a tájékoztatás teljes hiányától a teljesen manipulált tájékoztatásig — eltűrni kényszerült ugyan, de elfogadni nem.

Budapest, 1988. szeptember 26.

Az MTA Történettudományi Intézet
TDDSZ Szervezete

Túlmunka, jövedelemegyenlőtlenségek, pesszimizmus

Szociológusok nemzetközi konferenciái

A tanítási szünetet kihasználva 1988 júniusától szeptemberéig három kisebb nemzetközi szociológiai konferencia volt a szociológia tanszéken. Június 14-től 16-ig az Időmérleg és Társadalmi Tevékenységek Nemzetközi Kutató Csoport tartott konferenciát. Ez a nemzetközi csoport *Szalai Sándornak* az 1960-as évek közepén végzett híres nemzetközi összehasonlító időmérleg-vizsgálatára nyúlik vissza. Abban 13 ország szociológusai vettek részt, akik annak idején elhatározták, hogy együttműködésüket folytatják, erre a célra alakították ezt a csoportot. Ennek a 25—35 egymást jól ismerő és közös témákon dolgozó szociológusnak a rendszeres összejövetele és tapasztalatcseréje a nemzetközi szociológiai kapcsolatoknak igen gyümölcsöző formája.

Az egy országban körülbelül tízévenként (pl. Magyarországon 1963-ban, 1966/77-ben és 1986/87-ben) végzett *időmérleg adatfelvételek* összehasonlítása fontos és megbízható információkat ad

az életmód változásairól.

Például a három magyar időmérleg-felvétel összehasonlítása azt mutatja, hogy a magyar társadalom tagjai igen sok időt töltenek különféle munkákkal. Viszonylag hosszú a szocialista szektorban lévő munkahelyeken a kötelező munkaidő, ehhez egyeseknél hozzáadódik elég sok túlóra. Emellett a magyar társadalom tagjainak többsége a második gazdaságban is dolgozik. Az 1960-as évek elejétől az 1970-es évek második feléig elsősorban a háztáji gazdálkodásra fordított idő nőtt erősen, azóta kiterjedt az ilyen jövedelemkiegészítő munka az ipari tevékenységek és a szolgáltatások területén is. A szabadidő így nem nőtt gyorsan és ténylegesen rövidebb, mint más hasonló fejlettségű országokban. A szabadidő szerkezete azonban lényegesen átalakult: igen nagy teret kapott benne a televíziónézés, az otthonon kívüli művelődés, a társas kapcsolatok és a testedzés rovására. Érdekes, hogy más országokban a televíziónézésre fordított idő növekedése megállni látszik. Kiderül az is, hogy a nők körülbelül négy, a férfiak körülbelül egy órát töltenek naponta háztartási munkával. Ez nagyfokú egyenlőtlenséget mutat, de az egyenlőtlenség lassan csökken, mivel a nők háztartási munkaideje — nyilván a gépesítés következtében — lassan rövidül. Jellemző az is, hogy a fiatalok és a magasabb iskolai végzettségűek körében egyenlőbb a háztartási munka elosztása férfiak és nők közt.

Az időmérleg a második gazdaságbeli tevékenységek és más, a jólétet növelő munkák elterjedtségéről talán a legmegbízhatóbb adatforrás. Az 1986/87. évi magyar adatok, amelyeket *Harcsa István* és *Falussy Béla* mutatott be, például egyértelműen kimutatták, hogy a főmunkahelyi kötelező munka rövidülését a lakosság arra használta fel, hogy a második gazdaságban még többet dolgozzék. Nemzetközi összehasonlítások — így a most bemutatott új finn—magyar összehasonlítás — egyértelműen jelzik azt, hogy a magyar lakosságnak különféle munkákkal (beleértve a háztartási munkát is) töltött ideje mennyivel hosszabb a finnekénél. A konferencián megvitattuk azokat az elképzeléseket is, hogy az időmérleg-adatokat a tág értelemben vett jólét mérésére is használják olyan módon, hogy a különféle tevékenységek terhes, illetve örömöt okozó voltát próbálják megbecsülni.

Augusztus 23-tól 26-ig a „Társadalmi Indikátor Csoport" konferenciáját tartottuk. A társadalmi indikátorok kifejlesztésének, és azok alapján társadalmi jelentések összeállításának gondolata 1970 körül terjedt el és néhány évig nagy érdeklődést váltott ki. A társadalmi indikátorok a statisztikai adatok és szociológiai adatfelvételek alapján kiválasztott és szerkesztett olyan mutatók, amelyekkel társadalmi folyamatok, problémák alakulását tömören lehet jellemezni. Így

a jövedelmi egyenlőtlenség

indikátora lehet a felső és az alsó jövedelmi népességtized jövedelemrészesedésének hányadosa.

Például Magyarországon 1982-ben a felső tized az összes jövedelem 18,6 százalékához, az alsó pedig annak 4,9 százalékához jutott, a kettő hányadosa 3,80. Az a tény, hogy 1962-ben, az első családi jövedelem-adatfelvétel szerint ugyanez a hányados 5,18 volt, jelzi, hogy a jövedelemegyenlőtlenség kissé csökkent.

A társadalmi indikátorok és jelentések kidolgozásához egyrészt az adta az alapot, hogy a megelőző évtizedek viszonylag gyors gazdasági növekedése ellenére számos társadalmi probléma nem tűnt el, sőt erősödött és új problémák (pl. kábítószer-fogyasztás) jelentek meg. Ez a tény nagyon szembeszökően jelentkezett például az 1960-as évek végi diákmozgalmakban és az amerikai nagyvárosi szegénynegyedek zavargásaiban. Az indikátorok célja az lett volna, hogy ezekre a társadalmi folyamatokra felhívja a közvélemény és a kormányzatok figyelmét. A társadalmi indikátorok rendszerei továbbá sokkal szélesebb életszínvonal-, vagy jólétkoncepciót alkalmaztak, mint a korábban használatos egy főre jutó GDP. Így a hátrányos helyzetű csoportok kimutatására is különösen alkalmasnak látszottak. A társadalmi indikátorok kidolgozása összekapcsolódik az életminőség mérésével is.

A társadalmi indikátorok iránti érdeklődés megnyilvánult többek között abban is, hogy a Szociológiai Világkongresszusok programjában kitüntetett helyen szerepeltek a velük foglalkozó ülések. Az 1970-es évek végétől azonban bizonyos kiábrándultság mutatkozott, az érdeklődés hanyatlott. Ennek hátterében persze az a nagyon egyszerű tény is állt, hogy elsősorban az Amerikában és Angliában kormányra jutott konzervatívabb pártok kisebb érdeklődést mutattak a társadalmi bajok kimutatása iránt (Reagan elnök például bírálta az amerikai statisztikai szerveknek a szegények számára vonatkozó kimutatásait) és kevesebb pénzt adtak az ilyen irányú kutatásokra. A gazdasági depresszió is a közvetlen gazdasági problémákat állította az érdeklődés középpontjába. Magyarországon a Központi Statisztikai Hivatal az 1970-es években nagy intenzitással foglalkozott egy társadalmi jelzőszámrendszer kiépítésével. Kezdeményezésünkre a KGST statisztikai állandó bizottsága is kidolgozott egy ajánlást erről a szocialista országok számára. Ugyanakkor hazánkban sem mindenki örül annak, ha társadalmi problémákra, például az egyenlőtlenségek meglétére hívják fel a szociológusok a figyelmet.

A társadalmi indikátorokkal foglalkozó szociológusok, köztük a konferencia résztvevői azonban úgy látják, hogy a társadalmi indikátorok bemutatására, a társadalmi változások és problémák rendszeres és átfogó elemzésére változatlanul szükség van. 1986-ban jelent meg az MKKE szociológiai tanszék Műhelytanulmányok sorozatában

az első magyar társadalmi indikátor-

gyűjtemény és -elemzés: *Andorka Rudolf—Harcsa István:* „A magyar társadalom modernizációja hosszú- és rövidtávon társadalmi jelzőszámokkal mérve 1870—1984" címmel. A közelmúltban ugyanebben a sorozatban az orosz és angol nyelvű fordítást is publikálták. A konferencián J. Vogel mutatta be az új svéd indikátorkötetet: az „Egyenlőtlenség Svédországban, trendek és jelenlegi helyzet" címűt. Beszámolt arról is, hogy a négy skandináv ország az indikátorok nemzetközi összehasonlító elemzésén is dolgozik.

A konferencia résztvevői megbeszélték, hogyan lehetne a nemzetközi együttműködés után a társadalmi indikátorokkal végzett szociológiai munkát ösztönözni. Ehhez jó keretet nyújt az, hogy a konferenciát követően a Nemzetközi Szociológiai Társaság az állandó munkacsoport státusát adta a Társadalmi Indikátor Csoportnak.

A Finn és a Magyar Szociológiai Társaság korábbi megállapodásának megfelelően szeptember 5. és 9. között került sor a második finn—magyar szociológiai konferenciára. A finn és magyar szociológusok tapasztalatcseréjének, együttműködésének különös értelmet ad az a tény, hogy a két ország az utolsó százegynéhány évben sok tekintetben hasonló helyzetben volt (például az európai gazdasági fejlődés középpontjától, úgynevezett „magjától" viszonylag távol, a „periférián" vagy a „félperiférián" helyezkedett el), ugyanakkor bizonyos vonatkozásokban eltérő utakon haladt. A hasonlóságok és különbségek összehasonlítása ezért mindkét társadalom jobb megértését segítheti elő.

A konferenciát úgy szerveztük, hogy a kiválasztott témákról párhuzamosan egy-egy finn és magyar előadás hangzott el, például *Veonika Stolte-Heiskanen* a tudomány és a gazdasági fejlődés kapcsolatának finnországi tapasztalatairól beszélt, *Tamás Pál* ugyanezt a témát magyar szemszögből elemezte. Előadások hangzottak el ezen kívül az ifjúság helyzetéről, a család változásairól, a falu és a mezőgazdaság jövedelmi viszonyairól, az ipari munkaszervezet változásairól,

az optimizmus és pesszimizmus hullámairól

a közvéleményben, stb. Érdekes, hogy a nagyon eltérő gazdasági és társadalmi feltételek ellenére mindkét országban az utolsó körülbelül 10 évben elhatalmasodott egy bizonyos pesszimizmus a jövő kilátásait illetően. Az okok a két országban kicsit eltérőek, Finnországban például lényeges szerepet játszik a természeti környezettel kapcsolatos aggodalom, Magyarországon pedig valószínűleg a reálbérek csökkenése az egyik legfontosabb tényező.

A három konferencia megmutatta, hogy az MKKE kitűnő kereteket biztosít hasonló nemzetközi rendezvényekhez. A konferencia külföldi résztvevői a tanítási szünet ellenére valamit megérezhettek az „egyetem levegőjéből", informális beszélgetéseket folytathattak sok egyetemi oktatóval és kutatóval. Jólesett azt is hallani, hogy nemcsak Budapest, hanem az egyetem épülete is nagyon tetszett nekik. Ezért remélhetjük, hogy hazánkat, annak jelenlegi helyzetét is jobban megismerve tértek haza.

ANDORKA RUDOLF

Hazafelé

Tudósítást kellene írnom a Faludy-estről. Be kellene számolni arról, hogyan fogadta a zsúfolásig telt terem az apró, törékeny embert, hogyan járt a szeme Németh Zsolt bevezetője alatt, soronként végigpásztázva a hallgatóságot. Írni kellene arról, miért nem jött eddig — nem jöhetett, míg írásai meg nem jelentek, s megvárta, míg nem az az ember vezeti az országot, aki felelős volt Nagy Imre haláláért. Arról, mikor jelennek meg könyvei — karácsonyra a világirodalom legszebb verseit tartalmazó kötete jelenik meg, s ezt követi a többi. Arról, hogy ellenzi a Bős-Nagymarosi Vízierőmű megépítését, mert az erdő kipusztítását s a kutak megmérgezését katasztrófának tartja.

Arról, hogy szerinte nem lehet megoldani a magyar irodalom külföldi népszerűsítését —, lehetetlen, mert a magyar író a Lajtától a Kárpátokig érő területnek ír, s ezt a világ más részein nem értik, nem érthetik. Arról, hogy azokat a verseit, melyeket politikailag ma már hibásnak tart, kihagyja kötetéből, hisz azokon nem szabad változtatni, egy rossz rímet viszont bármikor kicserélhet az ember, ezért is változnak versei.

Mindez igaz lenne, s mégis szinte minden kimaradna egy ilyen tudósításból.

Kimaradna a „szabadság vad kakukkfű-szaga", amivel ennyi év után sem lehet betelni. Hogy Attiláról de Adyról és Babitsról beszél, hogy közel a halálhoz az ember jobb verseket ír, mint ha egy karosszékben ül egy fűtött szobában, hogy a szellemi táplálék megmentheti az ember életét...

Van egy költő, aki 78 évesen is életerős, aki túl könnyűnek találja a kérdéseinket, akinek hallatlanul meleg szeme van, aki másfél óráig türelmesen dedikálja köteteit, s aki, ha a magyar demokraták itthon veszekszenek, Torontóban nem tud aludni az elkeseredéstől.

„Ha a kollektív halál közelít: az egyetlen mód, hogy nem hagyjuk abba, ápoljuk a kertünket, még akkor is, ha azt hisszük, hogy minden földi dolog hiábavaló." — üzente a „magyar demokratáknak", de azt hiszem ez az üzenet nem csak nekik szól...

B. E.

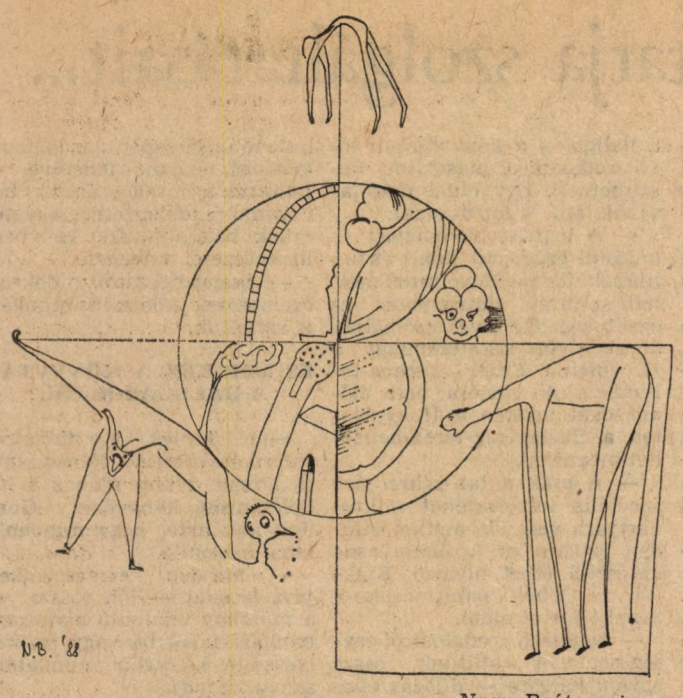

Nagy Beáta rajza

Jang és jin, a kínai őselemek Magyarországon

Vezetőjük személyét tartják munkahelyük legfontosabb minőségi jellemzőjének a magyar munkavállalók. Ezt állapította meg néhány, az Economix kisszövetkezet keretében végzett kérdőíves felmérés, melynek szaktudományos hátterét a munkaérték-kutatások nemzetközi tapasztalatainak adaptálása adta. Ez a kutatási irány azokat a javakat, értékelemeket vizsgálja, amelyeket az emberek munkájuk fejében kapnak, a jövedelemtől a munkahely környezetén, tárgyi és személyi feltételein, illetve biztonságán át az egyes vállalatok hírnevéig, presztízséig. E korábban lezajlott vizsgálatot június végén, újjáépült egyetemünk lehetőségeit kihasználva egy nemzetközi munkaérték konferencia követte — ismét az Economix szervezésében. Mindkét vállalkozás egyik kezdeményezője *Magyari Beck István*, a munkagazdaságtan tanszék munkatársa volt.

— A munkaérték-kutatásokkal 1985-ben, Hollandiában találkoztam először. Dov Elizur, egy magyar származású kutató ismertetett meg ezzel a szakterülettel. Tőle vettem át azokat a módszereket, amelyek segítségével a magyar vállalatok számára végeztünk vizsgálatokat.

— A vezető személyének ilyen magasra értékelése a jó vezető hiányát jelenti? A hiány gerjeszti ezt az erős igényt?

— Igen, de azt hiszem, többről is szó van. Nálunk az embereknek nagyon szűkös az egzisztenciális bázisuk, nincs komoly bankbetétjük, vagy olyan vagyonuk, amelyre támaszkodva meg tudnának élni, ha bajba kerülnek. A fönt lévőktől függünk, mindenki fölfelé tekint, azt figyeli, hogy mit csinál a vezető, mik a szándékai, mert az ehhez való alkalmazkodás készségessége biztosíthatja a túlélést. Ugyanakkor emiatt a vezetők terhei, döntéseik jelentősége mérhetetlenül megnövekszik, hibáiknak sokkal súlyosabb következményeik vannak, mintha önálló, kockázatvállalásra kész beosztottakkal lennének körülvéve. Ez nálunk a vezetés egyfajta csapdájához vezet: egy elit, amely azt hitte, hogy egy szigorú hierarchikus rendszerben könnyebben rendezheti dolgait, biztonságkeresése közben megnövelte döntései kockázatát, végső soron tehát megnehezítette, bizonytalanabbá tette sorsát.

Érdekes vizsgálatainknak az az eredménye is, hogy a megkérdezettek nagy többsége vállalatának a sikerességét, presztízsét, illetve az ott elérhető karrier lehetőségét értékelte a legkevésbé fontos ösztönzőnek. Ez azt mutatja, hogy a munkahelyük egyáltalán nem érdekli az embereket, a gyárkapun kilépve el is feledkeznek róla. Intézményeink hovatovább üres csigaházakká válnak.

— Gondolom a magyarországi kutatás eredményei elhangzottak a konferencia európai, ázsiai, közel-keleti résztvevői előtt.

— Bevezető előadásomban felhasználtam e tapasztalatokat, de a tanácskozás átfogó jellegű volt: fogalmi, módszertani, történeti kérdésekkel is foglalkozott. Nem készítettünk még összesítő értékelést, így csak érdekességekről számolhatok be. Az egyik ezek közül Zsolnai Lászlónak, egyetemünk vállalatgazdaságtan tanszéke munkatársának igen eredeti megközelítést tartalmazó tanulmánya. Felszólalásában a két kínai őselemet, jangot, a pozitív és jint, a negatív erőt állítja párhuzamba a modern társadalom fejlődéstípusaival. Jang a férfi, az aktív, nemző, fényes principium, míg jin a női, a passzív, befogadó, odaadó, eltakaró alapelv. A kettő egymás párja, kiegészítik egymást, együttműködésük hozza létre a kozmosz jelenségeit. Zsolnai előadásában a nyugati (európai és észak-amerikai) típusú gazdaságnak a kíméletlen versenyben, környezetrombolásban, a fogyasztás hajszolásában megmutatkozó természetét jang gazdálkodásnak mondotta és amellett érvelt, hogy e rossz vonások csak egyfajta ezzel ellentétet „jin típusú gazdálkodásban" küszöbölhetők ki.

Nagyon lényeges az is, hogy a konferencia végén nemzetközi társaságot alakítottunk azén kezdeményezésemre, a munka- és szervezeti értékek kutatására. Társaságunk neve: The International Society for the Study of Work and Organizational Values.

— Az Economix szervezte ezt az eseményt, tehát részben üzleti vállalkozásról volt szó.

— Igen. A gazdasági szervezést Dobi Katalin végezte, éspedig kitűnően. A konferencia alatt azonban sajnos az egyetem illetékesei kétszer is emelték a terembérleti díjat, így a kisszövetkezet gondolom csak igen szolid nyereséget könyvelhetett el.

— Furcsa, hogy ön szinte partizánként, egyedül foglalkozik ezekkel a dolgokkal, a tanszék teljesen kimarad a szervezésből.

— Én világ életemben szuverén kutató voltam, függetlenül dolgoztam. Ez Magyarországon a legtöbb kutatóhelyen kihívná a közvetlen környezet, a „munkatársak" ellenérzését, támadásait. A tanszéken azonban szerencsére a teljesítmény jelenti ki-ki megítélésének az alapját s ez igen jó hátteret ad az ilyen szuverén akcióknak is. Egyébként a mi tanszékünk a hallgatók számára is sokat kínálhatna, ha rákapnának, „kizsákmányolnák" az itt felhalmozott valóban tekintélyes tudásanyagot. **K. S.**

Amerikából jöttünk, mesterségünk címere:

SOROS-ösztöndíjasok

Tíz emberre mosolygott a szerencse Soros György jóvoltából. Sokszor tízen jelentkeztek, de csak ennyien utazhattak nyáron egy 5 hetes angol nyelvű kurzusra Washingtonba. Az utazásról, az ott-tartózkodásról, a kurzusokról, a szabadidő eltöltéséről és anyagi dolgokról beszélgettem *Németh Ágival*, az egyik szerencsés kiutazóval.

— Nem jött ki a vége felé a fületeken a sok hot-dog és hamburger?

— Rengeteget ettünk, mindenhol lehet kapni. A Soros-alapítvány ténylegesen csak 5 ember kiutazását, szállását és egyéb költségeit fizette, a többiek utazását egy másik szervezet tette lehetővé, de ennek ellenére mindvégig együtt voltunk velük.

— Az egyetemről 10-en utaztatok, de úgy tudom, hogy máshonnan is mentek jópáran. Hányan voltatok összesen?

— Körülbelül 100-an. A közgázról, a Pécsi János Pannonius Tudományegyetem Közgazdasági Karáról, az ELTÉről diákok, aztán OKTV-győztesek és középiskolai tanárok utaztak. Különböző városokba voltunk szétszórva. Mi Washingtonban voltunk a George Washington Egyetemen, mások például Bostonban. A mi csoportunkhoz még 13 máshonnan jövők is csatlakoztak, így összesen 23-an voltunk.

— Mit, hogyan és mennyit tanultatok?

— Napi mintegy négyórás elfoglaltságunk volt. Mindenkinek részt kellett venni két kurzuson: kötelezően az American Culture címet viselőn és egy szabadon választhatón. Borzasztó széles volt a választék, a tv-hírek szerkesztésétől a vallástörténeten át a közgazdaságtudományig.

— Te melyiket választottad?

— Bevezetés a világ vallásaiba. Döntően az iszlám, a keresztény és a zsidó vallásról volt szó. Ez különösen érdekes volt számomra, csak kár, hogy az öt hét nem tett többet lehetővé. A szabadon választható tárgyból kétszer is kellett vizsgáznunk, egyszer félidőben, egyszer pedig a végén. Ez mindenkinek sikerült.

— És a nyelvtanból?

— Abból nem kellett vizsgázni.

— Kik tanítottak és miből?

— Volt egy könyvünk American Way címmel. Ez tele volt olvasmányokkal az amerikai élettel kapcsolatosan.

— Például ...

— ... például a nyugat meghódítása, etnikai problémák, vallási kérdések. Az olvasmányokat szókincs és gyakorlatok egészítették ki. Sok előadónk volt, egyetemi tanárok, és külsősök is. Sokszor néztünk filmet is (pl. Kramer vs. Kramer), amit aztán megbeszéltünk. Összehasonlítottuk a dolgokat a hazai viszonyokkal.

— Melyik volt számodra a legérdekesebb előadás?

— Egy tanár kiejtést oktatott. Rendkívül érdekesen magyarázta a különbséget a szavak ejtései között. Miért és hogyan kell kiejteni úgy, ahogy az „ea"-t vagy az „ee"-t egy szóban. Miért különbözik például a „freeze" és a „beat" szó kiejtése. Ilyet itthon nemigen tanultunk. Sajnos csak egyszer volt velünk, a többi óra nem kifejezetten nyelvtani jellegű volt, inkább beszélgettünk.

— Gondolom, úgy belejöttetek az angolba, hogy a végén már egymással is csak így beszéltetek?

— Azért azt nem. Ugyan a tanárnő, aki az American Culture-t tanította, és aki a legtöbbet foglalkozott velünk, a lelkünkre kötötte, hogy órán egymással vagy óra után, sőt, lehetőleg mindig beszéljünk angolul, de azért ennyire nem vittük túlzásba.

— Azt mondod, hogy több előadótok volt. Akkor ki volt ez a tanárnő?

— Ez egy fiatal nő volt, ő „vigyázott" ránk. Nemcsak tanított. Nagyon lelkes volt, a szabadidőnket is sokszor megszervezte. Például elvitt az állatkertbe, piknikezni a Great Falls vízeséshez. Jártunk Annapolisban is vele, ami Washingtonhoz közel egy régi kis halászkikötő. Elvitt bowlingozni, biciklitúrára és Baltimoreba. De sokat csavarogtunk kis csoportokban is, főleg az elején, majd amikor már egy kicsit jobban megismertük a várost, egyedül is. Persze kaptunk térképeket, prospektusokat, ezek sokat segítettek.

— Volt-e kellemetlen élményetek?

— A második héten már egészen beleéltük magunkat, hogy ez egy nyugodt város, nem olyan mint New York, itt lehet csavarogni este is. Aztán egyszer hallottuk, hogy előző éjszaka megöltek arrafelé valakit, ahol mi is halálnyugodtan sétáltunk akkortájt. Ez felrázta a társaságot, és attól kezdve inkább csoportosan sétáltunk este.

— Ki mit csinált még?

— Az egyetemhez tartozott egy úgynevezett campus, ahol voltak a kollégiumok, a könyvtár és óriási sportcentrum, amit ingyen használhattunk. Sokat jártunk oda. Aztán volt, aki a könyvtárt búj ta. Egy ELTÉ-s gyerek több információt és tudást szerzett kedvencéről, Ovidiusról öt hét alatt, mint itthon akár 3 év alatt, hála a nagyon jól felszerelt könyvtárnak. Esténként el-eljártunk sörözni, vacsorázni, diszkóba.

— Volt rá pénzetek?

— Igen, ez nagyon jó érzés volt. Úgy voltunk elereszt ve, ahogy a magyar turisták általában ritkán. Nem volt gond, hogyha be akartunk ülni 2-3 sörre, nem kellett garasoskodnunk. Nem éreztük csóróknak magunkat.

— És milyenek voltak az amerikaiak?

— Általában kedvesek, segítőkészek. Ha a térképet böngésztük, odajöttek, érdeklődtek, hova valósiak vagyunk.

— Erre mi volt a reakciójuk?

— Nemcsak az utcán tapasztaltuk, hanem a diákok és a tanárok közt is, hogy nehezen értik, miképpen kerültünk mi oda. Jöttek a szokásos kérdések, hogy ugye Magyarország a SZU része, és mi ugye oroszul beszélünk? Döbbenetesen keveset tudnak, de nemcsak Magyarországról, hanem általában Európáról is. A saját 400 éves történelmükből élnek, ami ezenkívül történik a világban, az nagyon másodlagos.

— Történt-e veled olyasmi amire nem szívesen emlékszel?

— Egy, de ez nagyon kirívó példa volt, és egyáltalán nem jellemző. Egy üzletben valamit akartam vásárolni, a kezemben volt az áru. Az eladó megkérdezte, hogy honnan jöttem, és amikor mondtam, hogy Magyarországról, akkor hirtelen kikapta a kezemből és azt mondta, hogy sajnálja, de ha én magyar vagyok, akkor ez az áru nem létezik a boltban.

— Mit szóltál ehhez?

— Kimentem a boltból.

— Mi tetszett neked leginkább?

— Baltimore, amelynek a kikötője egy kis gyöngyszem. Aztán persze a Niagara és Montreal a franciás jellegével, a nyugodt életével és az alacsony házakkal. Ez utóbbi két helyre már nem az ösztöndíj révén utaztam, hanem egyedül, mert maradtam még 10 napot. New York nem tetszett annyira, borzasztóan zajos, zsúfolt. Megnézni persze jó volt, érdekes volt, de ott élni nem lehet jó.

— Tele van a Central Park futókkal?

— Rengeteget láttunk, meg görkorisokat is. Görkorcsolyával az utcán is közlekednek. Washingtonban sokan biciklizn nek is, walkie-talkie van a fejükön, annak révén tartják a kapcsolatot.

— Mi volt az egész útról az összbenyomásod?

— Még ma is nehezen tudom felfogni az egészet. Talán most értettem meg, hogy a Soros-alapítvány milyen nagylelkű (nem rosszindulatúan mondom ezt) felajánlás. Ez egy olyan lehetőség volt, amihez hasonlót nehéz lesz még egyszer kifogni.

Rengeteget tanultunk angolból és azért a programba az is be volt kalkulálva, hogy Amerikából is akkorát habzsolhattunk amekkorát csak lehet.

Bartha Emese

HOMOKBA RAGADVA

Hazánk területét a nyugati határon elhagyva az ember szokatlanul rövid idő alatt sok olyan ésszerű ötlettel találkozik, melyek eléggé el nem ítélhető módon különböző összehasonlítások elvégzésére ösztönzik. A csakhamar felfedezővé váló turista hazafelé sokat veszt a lendületből és *ártatlan ambivalenciával* mondogatja: szeretem is, meg nem is. Kiragadva egyet a nevezett kedélyállapotra okot adó példák sorából nemcsak a helyzet tragikomikus voltát szeretném kikarikírozni.

Nem tudom, hogy feltűnt-e a nyugat-európai utakat járó autósnak egy szellemes ötlet, melynek talán az egyszerűsége a legvonzóbb. Ez a kis találmány Nagy-Britanniában *„Menekülő sáv"* néven fut és lényege a következő. Miután több figyelmeztetés is felhívja a vezetők figyelmét, hogy meredek lejtő következik, és ellenőrzik a fékeket, egy felhívás látható, miszerint meghatározott távolságon belül egy ilyen vészkijárat van az úton. Célja, hogy a normális körülmények között valószínűtlen meghibásodásnak is szerencsés fordulatot biztosítva, emberi életeket mentsen meg. Meghatározott útszakaszon pluszsávot építenek ki, mely egy homokkal feltöltött résszel végződik, ahol egy fékezhetetlenné vált jármű lefékeződik.

Anélkül, hogy a szabadságra szánt heteket ilyen okos ötletek meghonosítási lehetőségei fölötti elmélkedéssel töltené, a magyar utazó átlépi újra a hegyeshalmi határátkelőt és hamarosan tapasztalja, hogy az általa hiányolt *fékezősáv létezik* a határ *innenső* oldalán is. Meglepetésére azonban azt is észreveszi, ami eddig nem is tűnt föl, hogy az ominózus sáv egész terjedelmében átszeli az országot. Tanácstalan ugyan, de felfedezésre indul a „magyar ugaron" és közben mélyen süllyed a homokba.

Ügyetlenül teszi föl a kérdést: mi a fenének itt fékezni? Talán csak nem kapott olyan nagy lendületet a kezdeményező kedv és a tenni akarás, hogy ilyen ellenintézkedésekre lenne szükség! Miközben ezen gondolkozik lassan megáll az autó. *Teljesen belesüpped a homokba. Hazaérkezett.* Ekkor az oly nagyon várt hazatéréssel kapcsolatos hazafiúi magatartás szkepticizmusba torkollik. Mit kell egyáltalán itt megfékezni?

Nem tudjuk, hogy a joggyakorlattól a mindennapi ügyek intézéséig a paragrafusok, intézmények, felettes szervek és hatóságok a megfelelő illetékesekkel az élen, egyszóval az egész *elszemélytelenedett és felelősségre nem vonható gépezet* mit tart lefékezendőnek, csak azt a hosszú listát tudnánk felsorolni, ami a *fölöslegesen feltartott* és általában az egészségesnek mondható kezdeményezéseket tartalmazza.

Értetlenül állunk a fel nem ismert világtrendek hazai „megfékeződése" előtt: miért nem vettük például észre, hogy a huszadik század gazdaságai *nem építkezhetnek olyan alapon*, melynek gazdasági ideológiája befagyasztja a szolgáltatások fejlesztését. Nem tűnt föl senkinek, hogy a század igényeinek megfelelő és gyorsan fejlesztett infrastruktúra nélkül nem léphetünk előre és meg sem próbálhatunk versenybe lépni még a *nálunk szerényebb gazdasági múlttal* rendelkező országokkal sem? Nem merek arra gondolni, hogy ezt esetleg a *szénbányászat, a kohászat* és egyéb, manapság már bátran leértékelt ágazat *felvirágzásától* vártuk. Sokkal inkább úgy tűnik, hogy nem vártunk semmit, mert úgy éreztük, hogy kár elsietni, *még ráérünk.*

A *megfékezés és megfékeződés* tipikusan helyi jelenségei láttán mutatkozó megrökönyödésünk lassan sztoikus beletörődéssé válik és már nem is értjük, hogy miért akartunk annyira rohanni. Sorban állunk. Here, there — everywhere; ahogy annak idején John Lennonék énekelték. (Igaz, hogy ők nem a magyar valóságról énekeltek.) Lételemünkké vált, hogy beálljunk egy sorba és a *tömeghisztéria hatása alatt* mi is lassan emlegetni kezdjük az előadók, gépírók, ügyintézők, pénztárosok, eladók stb. felmenő ágú rokonságát. Egyre kevésbé érdekel, hogy ki miért felelős és az első, egy kicsit is az ügyintézés berkeihez tartozó alkalmazott torkának esünk. Jobban belegondolva érthető, hogy az az ember, aki hajnali hét órától egész délelőtt tartó sorban állással tudja csak felvenni a pénzét a számlájáról egy kicsit bosszús. Nehéz megérteni azonban, hogy azok akiknek a feladatuk lenne változtatni ezen a mindenki számára előnytelen helyzeten, miért gondolják megfelelőnek a jelelegi gyakorlatot. Érdekes, hogy senki nem számolt még utána, hogy az népgazdasági szinten milyen károkkal jár és hogy milyen *hasznos milliókat hozna a változás.* De változás nincs, mert már nemcsak hogy szemcse került a gépezetbe, de *az egész belesüllyedt a homokba.*

Nem sürgős azt sem eldönteni, hogy kell-e nekünk erőmű? (Ugye mindenki tudja melyikről van szó?), pedig már idestova tíz éve épül. Persze igaz, hogy ráérünk leállítani majd, ha *tízmillió ember követeli a parlament előtt.* (Lehet, hogy a Népszabadság még akkor is csak az apróhirdetések között fog említést tenni a dologról.). Azon sem lepődnék meg, hogyha még akkor sem állítanánk le, mert úgy gondolják az illetékesek, hogy ráérünk majd akkor foglalkozni behatóbban a következményekkel, ha azok már az orrunk előtt játszódnak le. (Hozzáteszem, hogy az egyik leginkább szemet szúró következmény már ott nyújtózik teljes hosszában az ország egyik legszebb tájegységének elcsúfítójaként a Dunában.) Ha majd az unokák megkérdezik, hogy miért nem volt eszünk, akkor már nem nyugtathatjuk meg őket azzal, hogy azt nekik építettük, mert *nekik valószínűleg ugyanúgy nem fog tetszeni.*

Úgy tűnik, hogy a kormánynak nemcsak ebben, de egyetlen vitás kérdés kapcsán sem sürgős az őt „megválasztó" nép *bizalmába férkőzni.* Ez annál is inkább furcsa, mivel nem is olyan nagyon messze tőlünk a hatalomért versengő jelöltek már *évekkel előbb* megkezdik ennek a bizalomnak a megszerzését. Nálunk még a „győzelem" után sem létkérdés (sőt talán egyáltalán nem az), az iránt érdeklődni, hogy *tetszik-e egy egész országnak* az, amit *néhány ember* kitalált.

Egyre jobban lelassulunk majd végül megállunk a homokba süppedve. Az ablakon kinézve jól működő automobilok suhannak el mellettünk a *„jóknak" fenntartott sávokon.* Mi félreálltunk, hogy *ráérősen és kényelmesen* eldöntsük jobbra megyünk-e vagy balra. Előre vagy hátra. Remélem már önök is belátják, hogy milyen elmés találmány ez a „fékezősáv"! Nem kell izgulni a többiekkel együtt, hogy mikor üt be valami váratlan, hogy mikor kell megoldani egy-két problémát. Itt elüldögélhetünk még egy ideig.

Nyolc év múlva a fennállásának tizenegyedik századát ünnepli a magyar állam és a jelek szerint még egy ideig együtt utazunk. Minden kedves utasának *jó szórakozást kíván* (és ígér) a magyar „homok".

Jaksity György

Műfordítói pályázat

Az orosz nyelvi tanszék e tanévben is meghirdeti hagyományos műfordítói pályázatát: ezúttal Ivan Bunyin novelláját kell magyar nyelvre átültetni.

Ivan Bunyin

(1870—1953) költőként kezdte pályáját, Gorkij hatására kezdett prózát írni a múlt század végén. Írói világához

Turgenyev
és
Csehov

művészete áll legközelebb. Az októberi forradalom után emigrált, azt követően egészen haláláig Párizsban élt. Itt írta — 1943-ban — a fordításra már ajánlott novellát is. 1933-ban irodalmi Nobel-díjat kapott. Fordítóink figyelmébe ajánljuk magyar nyelven megjelent elbeszéléseit, novelláit, költeményeit: A szerelem nyelvtana (ford.: Gellért György, Bp. Európa Kiadó, 1982.); Klasszikus orosz költők c. antológia (ford.: Rab Zsuzsa, Lator László, Fodor András (Bp. Európa Kiadó, 1965.).

A pályaművek leadási határideje: 1988. november 11., Hajnal Erzsébetnél, az orosz nyelvi tanszék titkárságán.

Ugyanitt vehető át a novella szövege is. A pályázat jeligés! Kérjük a pályázókat, hogy nevüket, lakcímüket, évfolyam- és szakmegjelölést lezárt borítékban mellékeljék, a pályamunkára csak jeligéjüket írják rá. A fordításokat egy példányban kell leadni (lehetőleg gépelve). Eredményhirdetés: november 25-én a tanszék hagyományos ünnepi irodalmi délutánján.

A legjobb pályaművet a Közgazdászban is közölni fogjuk.

Jó munkát kívánunk!

Tanulmányi versenyek

A filozófia tanszék az 1988/89-es tanév I. félévében ismét tanulmányi versenyt hirdet. Pályázni lehet 15—30 oldalnyi terjedelmű, filozófiai problematikát tárgyaló dolgozatokkal. A dolgozatokat november 18-áig géppel írva, 3 példányban kérjük leadni. A sikeres pályázók pénzjutalomban részesülnek.

Filozófia tanszék

A statisztikai tanszék tanulmányi versenyt hirdet II—V. éves hallgatók részére, különböző gazdasági és társadalomstatisztikai témakörből. A témajegyzék a tanszéki hirdetőtáblán olvasható.

A dolgozat maximális terjedelme 20 oldal, benyújtásának határideje: 1988. november 21. Forrásként felhasználható minden hivatalos statisztikai kiadvány, ezek — szükség szerint — a tanszéken megtalálhatók.

A sikeres dolgozatokat jutalmazzuk, amelyhez az ipari kar és a Központi Statisztikai Hivatal biztosít keretet.

(Statisztikai tanszék)

Sport

Elkezdődött az NB II.-es bajnokság női röplabdában és női kosárlabdában. A csapatok eddig két meccset játszottak le. Eredmények: röplabda: 1. forduló: Kincsesbánya—Közgáz 0:3. Jó volt a csapatban Hortobágyi Kriszti és Németh Edit; 2. forduló: Közgáz—BHG 3:1. Megintcsak Hortobágyi Kriszti volt jó, továbbá Kovács Kinga. Kosárlabda: 1. forduló: Közgáz—Tatabánya 77:60. A vidékiek NB I.-es játékosokkal erősödött, csapatunk tartott tőlük. Végül azonban nyertesen hagyta el a csapat a pályát. Jól játszott a csapatból Bánki Mónika, 2. forduló: Közgáz—Kandó 90:73. Haraszti Ildi és Karkas Kata volt különösen eredményes ezúttal.

Múlt hét végén a fiúk nemzetközi tornán vettek részt Halléban, ahol négy csapat szerepelt: a mieink, a német ifi válogatott, Karl Marx Stadt csapata és a házigazdák. A tornát a Közgáz csapata nyerte, ami a hét végén kezdődő bajnokság szempontjából nagyon jó előjelnek tekinthető.

Ahhoz, hogy csapataink továbbra is ilyen sikeresen szerepeljenek, ti is járuljatok hozzá anyagilag, hogy az itthoni meccseiken buzdítjátok őket! Erre a közeljövőben bőségesen lesz alkalmatok. Október 8-án a női kosarasokért lehet szorítani. 11 órakor játszanak rangadót a MAFC csapatával. Mindkét csapat számára az NB I. a cél. Október 15-én minden csapat itthon játszik, egész napos sportcsemegére van kilátás! 9 órakor a fiú kosarasok kezdenek, majd 11 órakor a lányok veszik át a terepet (Gyógypedagógia csapata ellen). E meccs után a tartalékcsapat játszik, majd pedig 15 órakor a röplabdás lányok játszanak a Ferroglobus ellen. Gyertek!

B. E.

„Aggódó" ülés

Kb. realitás

Ismét megfeddték a valóságot. Ez az, amit sokan éreznek a KB-üléshez írt levelet és a legtöbb hozzászólás szövegét olvasva. Ez az, amit nem vesznek észre a levélírók és némely felszólalók.

A levél írói aggodalmukat fejezik ki „(...) a helyzet zavarossága, a tömegkommunikációs eszközök hangvétele, a párt egyre védekezőbb magatartása (...)" miatt. De a felszólalások is céloznak „(...) egyes ellenzéki megnyilvánulásokra és arra, hogy egyes csoportok és szervezetek állásfoglalása milyen nagy teret nyer a tömegkommunikációs eszközökben. (...) Mintha a törvénytervezetek vitája inkább a szocialista törvényesség szétfeszítésére irányulna." Mint olvashatjuk: „a nyilvánosság számos politikai előnye mellett sokféle bizonytalanságot is hordoz".

Hát lehet, hogy akik ilyeneket mondanak, azok számára nyilvánvaló az a szocializmus, kommunizmus, ami hitük szerint a nép alapvető érdeke és igazi vágya, amit éppen ezért, ha veszély fenyeget, védeni kell, de az emberek nagyobb részének szemében ez is csak egy utópia a sok közül. (Talán ez „zavarta meg" egy pillanatra Hámori Csabát is.) A társadalom 999 ezreléke nehezen érti, hogy mi jogosítja fel egy sajátos módon hatalomra került politikai közösség némely tagjait arra, hogy jónak-rossznak, kívánatosnak vagy gátlandónak minősítsenek társadalmi intézményeket, tényszerű folyamatokat.

A felszólalások alapján úgy látszik egy társadalomban vannak jó tények és rossz tények. „Elhangzottak a pluralizmussal kapcsolatban féltő, óvó vélemények. De miközben a veszélyét hangsúlyozzuk, azt is el kell mondani, hogy ugyanakkor milyen előnyökkel jár. (...) Nem kell *leállítani* a pluralizmus kiteriesztését, bár nem valószínű, hogy ezt párttagságunk igényelte." Egy „hitetlennek" úgy tűnik, ilyet nem lehet mondani. A pluralizmus szociológiai tény, lehet jellemezni, mint ilyen-olyan pluralizmust, és azt, hogy van lehet utálni vagy szeretni. De mint ténynek előnyeiről vagy hátrányairól, vagy pláne leállításáról vagy kiterjesztéséről beszélni, összekeverve ezzel a valóság leírását és *bizonyos szemszögből* való megítélését, ez — egy „hitetlen" szemében — csak egy társadalomjobbító erejében rendületlenül hívő elit megnyilvánulása lehet.

Vagy itt van ez a szerencsétlen, agyonnyomorgatott tömegkommunikáció. Bereczky Gyula, a Magyar Televízió elnöke, aki igen langyosan és felemás módon „védelmére kel" a tömegkommunikátoroknak, négy éve, a KB agit-prop. osztályának munkatársaként még teljes mellszélességgel vallotta, hogy a sajtó, szemben a gazdasággal, közvetlen irányítás alatt volt, van és lesz. Mint a hadsereg és a rendőrség. Márpedig is „párbeszédet kell folytatnunk" az újságírókkal, pedig ez a sajtó — a „hitetlen emberek" szemében — még messze nem felel meg az elemi szakszerűség követelményeinek. Számukra ugyanis a politika politika: harc a hatalomért, az emberek befolyásolásáért és nem a Paradicsomba való menetelés tudományosan megalapozott útja. Amerikában a riporternő azzal indítja az interjút, hogy: „Alelnök úr! Önt általában nem tartják valami okosnak." Lehet, hogy a hölgy személy szerint pikírt, de ezt a „kérdést" akkor is a szakszerűség diktálja. A választó kisember ugyanis arra kíváncsi, hogy a legfőbb államhatalmi tisztségre pályázó jelölt milyen ember, hogyan vágja ki magát a nehéz helyzetekből, és nem arra, hogy hány 5-öst pedálozott össze az elemiben. Nálunk azonban máris aggódnak, pedig még senkinek sincs megengedve, hogy ilyen kérdéseket tegyen fel magyar politikusoknak.

K. S.

A könyvtár bemutatja szolgáltatásait...

Mottó: „Az olvasónak mindig igaza van, néha a könyvtárosnak is."

(Népköltés?!)

MIT NYÚJTUNK A HALLGATÓKNAK?

— Hétfőtől péntekig 9—20 óráig, szombaton 9—13 óráig nyitva tartunk. Vizsgaidőszakban vasárnap is.

— Félmillió kötet könyvet és 1300 féle folyóiratot (több példányban). A teljes könyvárusi forgalomban beszerezhető és nem beszerezhető magyar szakirodalmat és válogatva a szocialista, tőkés és fejlődő országokban megjelent közgazdasági műveket. Kapcsolatban vagyunk 30 ország kb. 130 intézményével, hogy csere útján is bővítsük állományunkat. Mindebből a mennyiségből közel 50 ezer könyv és a teljes folyóirat-állomány szabadpolcon található.

— Csak a földszinten, a bejáratnál érdeklődünk azután, hogy ki milyen könyvet hoz be és visz el magával. Ez az ellenőrzési pont.

— Az i pontokon a könyvtáros várja a kérdéseket, segít az irodalom keresésében.

— A könyvtár használata ingyenes. Be lehet iratkozni, kölcsönözni, könyvtárközi kölcsönzésben részt venni, tájékozódni más könyvtárak szolgáltatásairól, igénybe venni a központi katalógusokat, amelyek ETO-szakjelzet, tárgyszó, földrajzi és szerzői betűrend szerint vannak kialakítva.

— A földszinten a konzultációs övezetben mindent meg lehet beszélni.

— A jegyzetek, tankönyvek, kötelező olvasmányok, több évfolyam magyar folyóiratai az I. emeleti Antos István olvasóteremben találhatók. Itt van a fénymásoló berendezés is, amin a hallgatók a könyvtárban lévő irodalomról másolatot készíthetnek. Egy oldal másolásának ára 3 forint/oldal.

— A legfrissebb magyar és külföldi gazdasági napi- és hetilapok, illetve folyóiratok mellett szótárak, statisztikák és egyéb segédkönyvek szolgálják az elmélyült kutatómunkát a II. emeleti Erdei Ferenc-teremben. A videóra vett előadásokat szintén a II. emeleten a Berzeviczy-teremben lehet megnézni.

— A csak a tanszékre járó speciális folyóiratokat mikrokártyára vesszük, amiket minden szinten mikrofilmolvasón keresztül lehet olvasni. Ezekről is lehet papírmásolatot kérni 6 forint/oldal.

— Kötelező irodalomról egységcsomagot állítunk össze egyéni kérésre — díjazás ellenében.

— Kiadványainkat — amelyek több szempontú irodalomkeresést tesznek lehetővé — jutányos áron (50 százalék) bocsátjuk rendelkezésére egyetemünk hallgatóinak. Helybeni használatuk ingyenes.

— Szakdolgozatok, doktori értekezések kötészeti munkáit is vállaljuk.

ÉS MIT KÉR A KÖNYVTÁR A HALLGATÓKTÓL?

— Ne tépjék ki a folyóiratokból a kötelező olvasmányt, és hozzák vissza időben a kikölcsönzött könyveket. Gondoljanak arra, hogy mindenki lehet második.

— Minden észrevételüket, javaslatukat — jót, rosszat — a pultokon található kívánságnaplóba írják be vagy személyesen a könyvtár munkatársainak mondják el.

Viszontlátásra a IX., Közraktár u.-ban

Újságíró-előkészítő stúdió

A Magyar Újságírók Országos Szövetségének Oktatási Igazgatósága és az egyetem újságíró-előkézítő stúdiót indít az újágíráshoz tehetséget és kedvet érző egyetemisták számára.

A foglalkozásokat októbertől áprilisig tartjuk havonta két alkalommal. A foglalkozások pontos iejét, helyét a jelentkezőkkel közösen alakítjuk ki. Előadók a sajtó kiemelkedő személyiségei.

A részvétel térítésmentes.

A jelentkezéseket október végéig rövid, kézzel írott önéletrajzzal kérjük beküldeni a következő címre:

Dr. Sz. Berki Éva MKKE pedagógiai tanszék, Bp. Dimitrov tér 8. I. em. 116. sz. ajtó naponta 1/2 2-ig.

Érdeklődni a megadott címen lehet, ill. a tanszéki hirdetőtáblán olvasható tájékoztatást az érintettek figyeljék!

A stúdió programja a következő:

Október: Eszmei, ideológiai irányzatok Magyarországon (Bozóki András ELTE), Az újságírás gyakorlata (Cserhalmi Imre, Benedek István Gábor, Népszabadság.). November: A nyilvánosság elvi alapja és gyakorlata (E. Fehér Pál), gyakorlat Cserhalmi Imre, Benedek István Gábor. December: A magyar sajtónyilvánosság helyzete (Pintér Dezső Magyar Hírlap), gyakorlat lásd mint fent. Február: A riport (Moldova György), gyakorlat mint fent. Március: Az újságíró viselkedése a képernyőn (Benda László Magyar Televízió), gyakorlat: látogatás a Tv-híradó szerkesztőségében. Április: Az újságírás gyakorlata Cserhalmi, Benedek. Tanfolyamzárás (Cserhalmi, Benedek).

Moldova György, E. Fehér Pál a kínálat

Megdöbbenésemben fölhívtam Csiby Sándort, a Magyar Újságírók Országos Szövetségének oktatási igazgatóját, a program összeállítóját, s kértem indokolja meg választását. Vajon miből gondolja, hogy a közgazdasági egyetem pluralista, antisztalinista hallgatóinak éppen Benedek István Gábor, Moldova György, Pintér Dezső, vagy éppen E. Fehér Pál a megfelelő „tanító"?

— Az újságíró iskola nappali tagozatán nagy sikerrel tanítanak, ezért feltételezem, hogy az egyetemisták is szívesen fogadják majd őket. Hadd tegyem hozzá, hogy úgy tűnik, Cserhalmi Imre nem tudja vállalni a stúdiót, helyére megpróbálom Szunyogh Szabolcsot, a rádió ismeretterjesztő rovatának vezetőhelyettesét megkérni a gyakorlati ismeretek oktatására.

— Szerkesztőségi kollégáimtól úgy tudom, hogy Benedek István Gábor és az újságíró iskolások között több éve feszült volt a viszony, s idén a hallgatók tiltakozása miatt be is fejezte ottani működését.

— Tudom, hogy voltak nézeteltérések, de szerintem inkább neki volt igaza, mint a hallgatóknak. Biztosíthatom azonban arról, hogy Benedek István Gábor nem fog tanítani a közgazdasági egyetemen, hanem egy másik stúdióban alkalmazzuk majd.

— Melyikben?

— A Műegyetemen fog tanítani, ahol tavaly is nagyon meg voltak vele elégedve a hallgatók.

— Mivel tudja indokolni, hogy éppen Moldova Györgyre bízta a riport témakörét?

— Tanít az újságíró iskolán és a stúdióban is, s mindkét helyen meg voltak vele elégedve. Érdekes ember, s úgy gondolom, hogy még ha fentartásokkal is, de szívesen hallgatják őt az egyetemisták.

— Úgy gondolom vannak kollégák, akik sokkal illetékesebbek sajtónyilvánosság-ügyben Pintér Dezsőnél, akinek A HÉT-beni szereplését sok kritika éri.

— Ön is tájékozódik valahonnan, én is. Amit mond, nem tudom elfogadni, szerintem ő nagyon sokat tett a nyilvánosság érdekében, s fogadtatása is nagyon jó volt A HÉT-beli munkájának, úgy tudom, nagyon szakszerűen és tisztességesen műveli a televíziós műfajt.

Ha már faggatott, hadd mondjam el, hogy ha a stúdió hallgatóinak más elképzelései vannak, tudunk ezen a programon változtatni. Ez egy kínálat, nem merev tanrend. Aki jónak találja, jelentkezik, aki elveti, az nem.

— Köszönöm a válaszait.

M. G.

DUNAPARTY CLUB-programok

Zeffirelli-sorozat a DUNAPARTY CLUB-ban!

Október 8-án *Franco Zeffirelli* filmjeit kezdjük el vetíteni. A „Napfivér, Holdnővér" c. produkció lesz a sorozat első vetítése. Ezen a napon másik film a jólismert, s közkedvelt *Forman*-alkotás, a „Hair" lesz. E filmek mellett megismerkedhettek a volt R—GO tagokból álló *Casablanca* együttessel az Arató-diszkó szünetében, s az egyik előadóban *Zoltán Erika*, a magyar Madonna beszélgetőpartnerei lehettek.

Október 15-én *Bódy Gábor* Psyché és Narcisz c. filmjét mutatjuk be. A második film a Tűz van, babám c. Forman-produkció. Az Arató-diszkó szünetében a Step együttes mutatkozik be és vendégként a magyar zenei élet nagy öregjét, *Fenyő Miklóst* üdvözölhetjük körünkben.

Ezen a napon lesz a HOBO-klub nyitánya is, amelyen *Deák „Bill" Gyula* lesz Hobo vendége. A klub keretén belül egy rocktörténeti sorozat indul, melynek első filmje a „Fekete Blues". Történelmi értékű ritkaság! A továbbiakban minden hónapban egyszer: Hobo-klub!

Természetesen a menza-étterem és a Dreher-söröző az V. kerület legalacsonyabb áraival egész éjszaka várják vendégeiket. Az egyetemi büfé helyén cukrászda tart nyitva.

KDC-program

A KDC következő programja október 7-én, pénteken 19.30—02.00-ig. Koncert: *Bikini*, meghívott vendég: *Hevesi Tamás*, Mozifilm: 3. típusú találkozások. Video: *Casanova 70* (olasz filmvígjáték). Hifistereo videokivetítőn: rockfilm, állandó programjaink.

Műsorelőzetes: október 14-én EDDA.

Sírkőavatás

Dr. Riesz Miklós egyetemi tanárnak, a pénzügyi tanszék volt vezetőjének sírkőavatására szeptember 26-án került sor.

Szomorú ünnepi esemény a professzor, a kolléga, a barát emléke előtti tisztelgés. A tisztelgés jelképe a fekete emlékkő, amelyet a Pénzügyminisztérium és a Magyar Nemzeti Bank támogatása tett lehetővé. Nem jelképes viszont az a tudományos örökség, amit Riesz Miklós hagyott ránk. Ma, amikor a magyar társadalom, a gazdaság a válság útvesztőjében botorkál, nem lehet eléggé méltatni azokat a szellemi alkotásokat, amelyek a labirintusban iránytűként világítanak. Ide sorolható Riesz Miklós életműve is.

A siremlékavatás egyszeri alkalom, a szakmai tisztelet a tanítványokban és a Pénzforgalom és hitel című könyve olvasóiban és tanulóiban folyamatos és nem mulandó.

(Elhangzott 1988. szeptember 26-án 10 órakor a Rákoskeresztúri új köztemetőben.)

A szegények képviselete

A Kossuth Klubban október 3-án tartotta legutóbbi nemzetközi sajtótájékoztatóját a Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezete. Itt a jelenlévő újságírók kézhez kapták a TDDSZ országos választmánya által szeptemberben elfogadott *dokumentumok* — felhívás a romániai falvak védelmében; határozat a TDDSZ első küldöttgyűlésének összehívására; állásfoglalás a Bős—Nagymaros Vízerőmű építésével kapcsolatban, illetve az egyesülési jogról, gyülekezési jogról szóló törvénytervezetről, valamint az inflációs hatások ellentételezéséről — szövegét.

A sajtótájékoztatón Forgács Pál többek között elmondta, a TDDSZ képviselői nemrég találkoztak Pozsgay Imre államminiszterrel és korrekt kapcsolatot tartanak fenn a Közalkalmazottak Szakszervezetén belül megalakult másik tudós-szakszervezettel a TUDOSZ-szal. Jelenleg több mint 200 helyen mintegy 3000 tagja lehet a TDDSZ-nek, a létszám naponta átlag 20 taggal növekszik. A TDDSZ felvette a kapcsolatot a Nemzetközi Munkaügyi Szervezettel; a Munka Világszövetségével, a Szabad Szakszervezetek Nemzetközi Szövetségével. Megkeresték a Szakszervezeti Világszövetséget is, de tőlük nem kaptak választ. Kelet-Európából eddig egyedül a lengyel Szolidaritás jelzett vissza. A nyugati világ szakszervezeteivel viszont igen sokrétűek a kapcsolatok.

Kerekes György többek között kifejtette, jelenleg mintegy másfél millió ember élhet a létminimum alatt, ez mind humanitárius, mind politikai szempontból elfogadhatatlan. Ha a kormány nem változtat jövedelempolitikáján, akkor ez a szám két év alatt megduplázódik, és kiszámíthatatlan mozgásokat indukál. Különösen fontos a szegény rétegek képviselete az uralkodó nehézipari lobbyval szemben.

Pécsi Vera (gazd. tört. tanszék, szintén az országos választmány tagja) hangsúlyozta, az inflációs hatások ellentételezésével kapcsolatban két egymást kiegészítő állásfoglalásról van szó. A különvéleményt megfogalmazó közgazdászoknak a kormányprogram egészével szemben van kifogásuk, és úgy vélik nem ennek egyik részével — az egyébként korántsem kielégítő szociálpolitikával, hanem a program megváltoztatásával kell foglalkozni elsősorban.

R. I.

Közgazdász

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja

Felelős szerkesztő: FARKASINSZKYNÉ HALAY EDIT
Szerkesztőség: Budapest IX., Dimitrov tér 8. 1093 Telefon: 174-548
Kiadja a Hírlapkiadó Vállalat Budapest VIII., Blaha Lujza tér 3.
Felelős kiadó: VÁGNER FERENC vezérigazgató
88—6136. Szikra Lapnyomda, Budapest
Felelős vezető: CSÖNDES ZOLTÁN vezérigazgató